



LIETUVOS RESPUBLIKOS  
ŽVALGYBOS KONTROLIERIŲ ĮSTAIGA

# METINIS ŽVALGYBOS INSTITUCIJŲ VEIKLOS TEISĖTUMO IR ATITIKTIES ŽMOGAUS TEISIŲ IR LAISVIŲ APSAUGOS REIKALAVIMAMS VERTINIMAS

---

## METŲ VEIKLOS ATASKAITA

# 2025

# METINIS ŽVALGYBOS INSTITUCIJŲ VEIKLOS TEISĖTUMO IR ATITIKTIES ŽMOGAUS TEISIŲ IR LAISVIŲ APSAUGOS REIKALAVIMAMS VERTINIMAS 2025

Ižangos žodis	04
Santrauka	05
<b>I. 2025 metų žvalgybos priežiūros veiklos kryptys</b>	<b>08</b>
<b>II. Žvalgybos kontrolieriaus atlikti patikrinimai</b>	<b>10</b>
1. Žvalgybos veiksmų sankcionavimo atitiktis žvalgybos institucijų veiklos teisėtumo principui ir žmogaus teisių ir laisvių apsaugos reikalavimams	
2. Žvalgybos institucijų vidaus kontrolės organizavimo veiksmingumo patikrinimo, atlikto 2024 metais, rekomendacijų įgyvendinimas	
3. AOTD vidaus saugumo užtikrinimo atitiktis įstatymų ir kitų teisės aktų bei žmogaus teisių ir laisvių apsaugos reikalavimams patikrinimas	
4. 2026 metais planuojami atlikti žvalgybos institucijų veiklos teisėtumo patikrinimai	
<b>III. Žvalgybos veiklos teisinis reguliavimas</b>	<b>13</b>
1. Lietuvos Respublikos žvalgybos kontrolierių įstatymo pakeitimo ir lydinčių įstatymų pakeitimo projektai	
2. Lietuvos Respublikos žvalgybos įstatymo pakeitimai	
3. Lietuvos Respublikos poligrafo naudojimo įstatymo pakeitimo projektas	
<b>IV. Asmenų skundai</b>	<b>16</b>
1. Skundai, susiję su užsieniečių teisių apsauga	
2. Skundai, susiję su kriminaline žvalgyba	
<b>V. Technologiniai privatumo ir asmens duomenų apsaugos iššūkiai: poveikis žvalgybos institucijų priežiūrai</b>	<b>18</b>
<b>VI. Iššūkiai</b>	<b>20</b>

# 2025 M. VEIKLOS ATASKAITA

<b>I. Įžanga</b>	22
<b>II. Žvalgybos institucijų veiklos teisėtumo priežiūra: patikrinimai, skundų nagrinėjimas</b>	23
1. Žvalgybos kontrolieriaus patikrinimai	
2. Asmenų skundų nagrinėjimas	
3. Esminės skundų nagrinėjimo tendencijos	
<b>III. Teisėkūra</b>	25
<b>IV. Viešoji komunikacija ir publikacijos</b>	26
<b>V. Bendradarbiavimas su valstybės institucijomis</b>	27
1. Tarpinstituciniai susitikimai	
2. Konsultacijos ir išvadų teikimas	
2.1 Konsultacijos dėl Lietuvos Respublikos vadovybės apsaugos tarnybos įstatymo	
2.2 Nuomonė dėl Lietuvos Respublikos poligrafo naudojimo įstatymo	
2.3 Išvada Dėl Lietuvos Respublikos žvalgybos įstatymo	
2.4 Konsultacijos dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso papildymo	
<b>VI. Tarptautinis bendradarbiavimas</b>	29
1. Europos Tarybos dirbtuvės	
2. Konsultacijos su Ukrainos Aukščiausios Rados atstovais	
3. Europos žvalgybos priežiūros institucijų konferencija	
4. Patirties mainai ir bendradarbiavimas su užsienio institucijomis	
<b>VII. Mokymai</b>	31
<b>VIII. Personalias ir finansai</b>	31
<b>IX. Kibernetinis saugumas ir įslaptintos informacijos apsauga</b>	32

# LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMUI

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos žvalgybos kontrolierių įstatymo 30 straipsniu, teikiu Lietuvos Respublikos Seimui metinį žvalgybos institucijų veiklos teisėtumo ir atitikties žmogaus teisių ir laisvių apsaugos reikalavimams vertinimą, taip pat 2025 metų Žvalgybos kontrolierių įstatigos veiklos ataskaitą.

Tai yra trečiasis metinis pranešimas, skirtas Lietuvos Respublikos žvalgybos institucijų veiklos teisėtumo ir atitikties žmogaus teisių bei laisvių apsaugos reikalavimams padėčiai apžvelgti, ir trečioji veiklos ataskaita apie Lietuvos Respublikos žvalgybos institucijų nepriklausomą išorinę ekspertinę priežiūrą, vykdomą nuo jos įgyvendinimo pradžios 2023 metais.

Šiame pranešime ir veiklos ataskaitoje apžvelgiami svarbiausi 2025 metų žvalgybos priežiūros rezultatai, pateikiamos įžvalgos dėl nustatytų sisteminių iššūkių, taip pat suformuluojami pasiūlymai dėl žvalgybos ir jos priežiūrą reglamentuojančių teisės aktų tobulinimo kryptių. Ypatin-gas dėmesys skiriamas prevencinei veiklai, mokymų ir konsultacijų svarbai, tarptautinio bendradarbiavimo plėtrai bei priežiūros sistemos veiksmingumo stiprinimui.

Tikiuosi, kad šiame pranešime pateiktos įžvalgos ir rekomendacijos bus naudingos Lietuvos Respublikos Seimo sprendimų priėmimui bei paskatins nuoseklią teisėkūros raidą žvalgybos priežiūros srityje ir sudarys prielaidas toliau stiprinti žvalgybos institucijų veiklos teisėtumą bei žmogaus teisių ir laisvių apsaugą demokratinėje valstybėje.



Žvalgybos kontrolierių įstatigos vadovas,  
žvalgybos kontrolierius

**DR. NORTAUTAS STATKUS**

## SANTRAUKA

### ŽVALGYBOS INSTITUCIJŲ VEIKLOS PATIKRINIMAI

2025 m. atlikti trys patikrinimai.

- Žvalgybos informacijos rinkimo veiksmų sankcionavimo atitikties žvalgybos institucijų veiklos teisėtumo principui bei žmogaus teisių ir laisvių apsaugos reikalavimams patikrinimas. Antrojo operatyvinių tarnybų departamento prie Krašto apsaugos ministerijos (toliau – AOTD) patikrinimas baigtas, neatitikimų nenustatyta, o Valstybės saugumo departamento (toliau – VSD) patikrinimo atlikimo terminas pratęstas iki 2026 m. pabaigos.
- Žvalgybos institucijų vidaus kontrolės organizavimo veiksmingumo patikrinimo, atlikto 2024 metais, kontrolinis patikrinimas (rekomendacijų įgyvendinimas). Nustatyta, kad žvalgybos institucijos teiktas rekomendacijas įgyvendino.
- Neplaninis patikrinimas dėl AOTD vidaus saugumo užtikrinimo atitikties įstatymų ir kitų teisės aktų, taip pat žmogaus teisių ir laisvių apsaugos reikalavimams. Patikrinimas tęsiamas ir planuojamas užbaigti 2026 metais.

### ASMENS SKUNDŲ NAGRINĖJIMAS IR TYRIMAI

2025 metais buvo gauta 15 skundų.

- 2 skundai netirti, nes neatitiko Lietuvos Respublikos žvalgybos kontrolierių įstatyme skundams keliamų reikalavimų.
- 5 skundai netirti, nes nepriklausė žvalgybos kontrolieriaus kompetencijai (iš jų 3 buvo susiję su kriminaline žvalgyba).
- 8 skundai priklausė žvalgybos kontrolieriaus kompetencijai. Dėl 5 skundų pradėti 4 tyrimai (du skundai sujungti į vieną tyrimą):
  - 2 skundai dėl tapataus objekto (susiję su asmens duomenų tvarkymo teisėtumu ir grėsmės valstybės saugumui įvertinimu) buvo sujungti į 1 tyrimą, kuris buvo nutrauktas, nes pradėtas teisminis nagrinėjimas;
  - 1 skundą išnagrinėjus dėl Lietuvos Respublikos užsieniečių teisinės padėties įstatymo terminų pažeidimo, tyrimas nutrauktas pareiškėjui atsiėmus skundą;
  - 1 skundas išnagrinėtas dėl asmens duomenų ir kitos informacijos apie asmenį tvarkymo teisėtumo ir pagrįstumo – skundas atmestas kaip nepagrįstas;
  - 1 skundas išnagrinėtas dėl asmens duomenų tvarkymo teisėtumo ir atmestas kaip nepagrįstas;

2 skundus nagrinėti buvo atsisakyta, nes jie buvo nagrinėjami ar jau išnagrinėti teisme.

1 skundas buvo atsiimtas, nes tarpininkaujant žvalgybos kontrolieriui problema išsisprendė.

## TEISINIO REGLAMENTAVIMO TOBULINIMAS

- Įstaiga parengė ir Lietuvos Respublikos Seimui pateikė pasiūlymus dėl žvalgybos institucijų veiklą ir jų priežiūrą reglamentuojančių teisės aktų pakeitimų. Seimas pritarė įregistruoti teisės aktų projektams (Žvalgybos kontrolierių įstatymo projektui, Žvalgybos įstatymo projektui ir Kriminalinės žvalgybos įstatymo projektui) ir nutarė juos svarstyti Nacionalinio saugumo ir gynybos komitete, Žmogaus teisių komitete bei Teisės ir teisėtvarkos komitete 2026 m. Seimo pavasario sesijoje. Įgyvendinus siūlomus teisės aktų pakeitimus būtų sustiprintas Žvalgybos kontrolierių įstaigos institucinės veiklos pagrindas ir sudarytos sąlygos jai veikti kaip efektyviai žmogaus teisių apsaugos institucijai.

## TARPTAUTINIS BENDRADARBIAVIMAS

- Tarptautinis bendradarbiavimas yra svarbi Žvalgybos kontrolierių įstaigos veiklos kryptis, leidžianti perimti užsienio valstybių gerąją patirtį ir kurti skaidrią, efektyvią bei profesionalią žvalgybos institucijų priežiūros praktiką.

2025 m. Žvalgybos kontrolierių įstaigos atstovai dalyvavo Europos Tarybos dirbtuvėse, Europos žvalgybos priežiūros institucijų konferencijoje, konsultacijose su Ukrainos Aukščiausiosios Rados atstovais. Taip pat vyko dvišaliai susitikimai ir patirties mainai su Suomijos, Kanados, Ukrainos ir kitų valstybių priežiūros institucijomis.

## 2026 METŲ PATIKRINIMŲ KRYPTYS

Planuojama atlikti du patikrinimus.

- Planuojama patikrinti ar žvalgybos institucijos, įgyvendindamos žvalgybos ir kontržvalgybos uždavinius, teisėtai naudoja žvalgybos informaciją ir tvarko asmens duomenis, laikydamosi Žvalgybos įstatymo, žmogaus teisių ir asmens duomenų apsaugos reikalavimų.
- Planuojamas kontrolinis patikrinimas, skirtas įvertinti, kaip žvalgybos institucijos įgyvendino 2024–2025 metais atlikto žvalgybos informacijos, teikiamos nacionalinį saugumą užtikrinančioms institucijoms, atitikties žvalgybos institucijų veiklos savalaikiškumo, objektyvumo ir aiškumo principams patikrinimo metu pateiktas rekomendacijas.



LIETUVOS RESPUBLIKOS  
ŽVALGYBOS KONTROLIERIŲ ĮSTAIGA

# METINIS ŽVALGYBOS INSTITUCIJŲ VEIKLOS TEISĖTUMO IR ATITIKTIES ŽMOGAUS TEISIŲ IR LAISVIŲ APSAUGOS REIKALAVIMAMS VERTINIMAS

---

## 2025 METŲ ŽVALGYBOS PRIEŽIŪROS VEIKLOS KRYPTYS

Žvalgybos veiklos priežiūra yra vienas sudėtingiausių demokratinio valdymo iššūkių. Demokratinė valstybė privalo suderinti nacionalinio saugumo interesus su žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsauga. Žvalgybos institucijoms yra patikėti platūs įgaliojimai: taikyti slaptus žvalgybos metodus, vykdyti procesų, keliančių grėsmę valstybės nacionaliniam saugumui stebėseną, teikti vertinimus, turinčius reikšmės nacionalinio saugumo politikos sprendimams, šalinti grėsmes ir rizikos veiksnius nacionaliniam saugumui. Šie įgaliojimai yra būtini reaguojant į šiuolaikines grėsmes – šnipinėjimą, diversinę veiklą, tyčinius infrastruktūros pažeidimus, užsienio valstybių neteisėtą įtaką – kišimąsi į rinkimus ir kitus vidaus procesus, terorizmą, kibernetinius incidentus ir hibridines atakas, – tačiau jų naudojimas turi būti aiškiai apibrėžtas teisėje ir nuolat tikrinamas, siekiant užkirsti kelią piktnaudžiavimui ir išsaugoti visuomenės pasitikėjimą žvalgybos institucijomis.

Žvalgybos veiklos pobūdis – slaptumas, greitis ir diskretiškumas – neišvengiamai keičia pusiausvyrą tarp valstybės galios ir individo teisių. Asmenys dažnai net nežino, kad jų atžvilgiu taikomos žvalgybos priemonės, todėl neturi realios galimybės jų ginčyti, o tai sukuria struktūrines atskaitomybės ir asmenų teisių gynimo spragas. Būtent todėl demokratinėse valstybėse ir įtvirtinamas teisės viršenybės principas, kad saugumas ir laisvė nėra tarpusavyje nesuderinami tikslai: jie turi būti derinami per teisės viršenybę, institucinius stabdžius ir atsvaras bei nuosekliai, nuolatinę ir profesionalią priežiūrą.

Siekiant užtikrinti ir žvalgybos veiklos veiksmingumą, ir jos teisėtumą, Lietuvoje veikia daugiasluoksnė žvalgybos kontrolės sistema. Ji apima parlamentinę priežiūrą (ypač per Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komitetą), išankstinį teismų sankcionavimo režimą tais atvejais, kai taikomos intensyviai į privatų gyvenimą įsikišančios žvalgybos informacijos rinkimo priemonės, vykdomosios valdžios kontrolę ir koordinavimą bei vidaus kontrolę pačiose žvalgybos institucijose. Prie bendro atskaitomybės paveiklo prisideda ir finansinės kontrolės mechanizmai, o asmens duomenų tvarkymo teisėtumo klausimai reikalauja ypač aiškaus valstybės institucijų kompetencijų atribojimo, atsižvelgiant į nacionalinio saugumo ir gynybos tikslų specifiką.

Nors vidinė institucinė savikontrolė dažnai laikoma viena efektyviausių kontrolės priemonių, ji savaime neužtikrina veiksmingos žmogaus teisių apsaugos, ypač atsižvelgiant į žvalgybos veiklos slaptumą ir ribotą viešumą. Dėl to ypatingą reikšmę įgyja nepriklausoma išorinė žvalgybos institucijų priežiūra.

Šiame kontekste Lietuvos Respublikos Seimas įkurė Žvalgybos kontrolierių instituciją, siekdamas sustiprinti veiksmingą žmogaus teisių gynimą. Žvalgybos kontrolieriai atlieka nuolatinę, nepriklausomą ir profesionalią žvalgybos institucijų veiklos teisėtumo priežiūrą, turėdami prieigą prie įslaptintos informacijos ir vertindami ne tik formalią žvalgybos institucijų ir žvalgybos pareigūnų sprendimų ir veiksmų atitiktį teisės aktams, bet ir žmogaus teisių bei laisvių apsaugos standartų užtikrinimą. Šios priežiūros tikslas – ne informacijos apie galimus pažeidimus viešinimas ar skaidrumas pats savaime, bet siekis išorinės nepriklausomos institucinės kontrolės mechanizmu užtikrinti, kad slaptos valstybės galios priemonės būtų naudojamos laikantis Konstitucijos, gerbiant žmogaus teises ir laisves.

2023 m. pradėjusi veikti Žvalgybos kontrolierių įstaiga (toliau – Įstaiga) kūrė nuolatinę išorinės ekspertinės priežiūros sistemą, kurios pagrindas – sistemingi patikrinimai, konsultacijos, rekomendacijų teikimas ir dialogas su žvalgybos institucijomis bei kitomis valstybės institucijomis.

Atsižvelgiant į kintančią saugumo aplinką, technologinę pažangą ir didėjančius tarptautinius įsipareigojimus, 2025 metais žvalgybos priežiūros prioritetai dar labiau buvo orientuojami į Žvalgybos kontrolierių įstaigos institucinių gebėjimų stiprinimą. Ypatingas dėmesys buvo skiriamas žvalgybos institucijų pareigūnų mokymams, konsultacijoms ir metodinei pagalbai, siekiant užkirsti kelią galimiems teisės pažeidimams ir užtikrinti, kad žvalgybos institucijos savo veikloje nuosekliai laikytųsi teisėtumo, proporcingumo ir žvalgybos veiksmų atlikimo būtinumo principų. Kartu buvo tęsiama šios veiklos sisteminė priežiūra, įskaitant rekomendacijų įgyvendinimo stebėseną bei metodų tobulinimą srityse, kuriose rizikos žmogaus teisėms yra didžiausios.

Neatsiejama veiklos kryptimi išliko tarptautinis bendradarbiavimas. Žvalgybos veikla ir jos priežiūra vis dažniau peržengia nacionalines ribas, todėl keitimasis patirtimi su NATO ir Europos Sąjungos valstybių žvalgybos priežiūros institucijomis, dalyvavimas tarptautiniuose tinkluose ir diskusijose tampa esminiu šaltiniu tobulinant nacionalinį priežiūros modelį bei perimant gerąją praktiką.

Svarbią vietą užėmė ir teisėkūros tobulinimas. Žvalgybos institucijų veiklos ir jos priežiūros praktikoje nustatyti reglamentavimo netikslumai, galima teisės normų kolizija ir konkurencija reikalauja nuoseklių siūlymų dėl teisės aktų pakeitimų. Žvalgybos kontrolierių įstaiga pateikė visą eilę pasiūlymų dėl įstatymų

ir kitų teisės aktų keitimo. Tokiomis teisėkūros iniciatyvomis, ekspertinių nuomonių teikimu buvo siekiama stiprinti teisės pažeidimų prevenciją, didinti priežiūros efektyvumą bei užtikrinti aukštesnį žmogaus teisių ir laisvių apsaugos standartą žvalgybos veikloje.

Šios veiklos kryptys yra įtvirtintos Žvalgybos kontrolierių įstaigos 2026-2028 metų strateginiame veiklos plane ir sudaro pagrindą tolesnei nepriklausomai, veiksmingai ir profesionaliai žvalgybos institucijų priežiūrai, stiprinančiai tiek nacionalinį saugumą, tiek visuomenės pasitikėjimą valstybe ir jos institucijomis.



## ŽVALGYBOS KONTROLIERIAUS ATLIKTI PATIKRINIMAI

Žvalgybos institucijų veiklos priežiūra vykdoma atliekant patikrinimus ir nagrinėjant skundus (pranešimus). Patikrinimai yra pagrindinė Lietuvos Respublikos žvalgybos kontrolieriaus (toliau - žvalgybos kontrolierius) priežiūros veiklos forma. Lietuvos Respublikos žvalgybos kontrolierių įstatymo (toliau - Įstatymas) 11 straipsnio 1 punkte nustatyta žvalgybos kontrolieriaus pareiga vykdyti nuolatinę žvalgybos institucijų veiklos teisėtumo priežiūrą, apimančią žvalgybos institucijų ir žvalgybos pareigūnų veiksmus bei jų priimamus sprendimus.

Žvalgybos kontrolierius priežiūrą įgyvendina atlikdamas planinius, neplaninius ir kontrolinius patikrinimus, inicijuodamas tyrimus, esant tam pagrindui, taip pat nagrinėdamas skundus ir pranešimus. Atliekant patikrinimus vertinama žvalgybos institucijų veiklos, žvalgybos pareigūnų veiksmų ir jų priimtų sprendimų atitiktis įstatymams ir kitiems teisės aktams, žmogaus teisių ir laisvių apsaugos reikalavimams, taip pat vidaus teisės aktų atitiktis aukštesnės galios teisės aktams.

Patikrinimų metu žvalgybos kontrolierius vykdo žvalgybos institucijų veiklos stebėseną – sistemingą, pasirinkta tema atliekamą žvalgybos institucijų veiklos ir žvalgybos pareigūnų priimtų sprendimų vertinimą, siekiant nustatyti jų teisėtumą, pagrįstumą, proporcingumą bei atitiktį žmogaus teisių ir laisvių apsaugos reikalavimams. Patikrinimų išvados grindžiamos patikrinimų metu surinktos informacijos, duomenų ir dokumentų analize ir sudaro pagrindą spręsti, ar yra pagrindas inicijuoti tyrimą.

### 1. Žvalgybos veiksmų sankcionavimo atitiktis žvalgybos institucijų veiklos teisėtumo principui ir žmogaus teisių ir laisvių apsaugos reikalavimams

Žvalgybos kontrolierius 2025 m. balandžio 16 d. sprendimu pradėjo Antrojo operatyvinių tarnybų departamento prie Krašto apsaugos ministerijos ir Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento 2022–2024 metais atliktų žvalgybos informacijos rinkimo veiksmų sankcionavimo atitikties žvalgybos institucijų veiklos teisėtumo principui bei žmogaus teisių ir laisvių apsaugos reikalavimams patikrinimą (toliau – Veiksmų sankcionavimo patikrinimas).

Patikrinimo metu buvo vertinama, ar žvalgybos institucijų vidaus teisės aktai, procesai ir procedūros, reglamentuojantys žvalgybos informacijos rinkimo veiksmų sankcionavimą ir jų pratęsimą, atitiko Lietuvos Respublikos žvalgybos įstatymo (toliau - Žvalgybos įstatymas) reikalavimus. Taip pat buvo analizuojami teisiniai

ir faktiniai pagrindai, kuriais remiantis buvo priimami sprendimai kreiptis į teismą dėl leidimo atlikti sankcionuojamus veiksmus, bei vertinama, kaip žvalgybos institucijose buvo užtikrinta tokių kreipimusių atitiktis Žvalgybos įstatymo 13 straipsnio 3 dalies nuostatomis, teisėtumo, pagrįstumo, proporcingumo bei žmogaus teisių ir laisvių apsaugos principams.

Patikrinimo metu taip pat buvo nagrinėjama žvalgybos institucijų praktika tvarkant asmens duomenis nacionalinio saugumo ar gynybos tikslais sankcionuojamų veiksmų atlikimo metu. Šiame kontekste vertinta, kaip buvo laikomasi asmens duomenų tvarkymo teisėtumo reikalavimų, kaip institucijų viduje buvo vykdoma asmens duomenų tvarkymo kontrolė bei kaip buvo įgyvendinami reikalavimai dėl sankcionuojamais veiksmais surinktų duomenų saugojimo, įskaitant specialių kategorijų asmens duomenų saugojimo terminus ir tvarką.

Žvalgybos informacijos rinkimo sankcionuojamų veiksmų atitikties teisėtumui ir žmogaus teisių ir laisvių apsaugos reikalavimams vertinimas apėmė ne tik patikrinimą, ar buvo laikomasi teisės aktų reikalavimų, bet ir sprendimų priėmimo pagrįstumą bei taikytų priemonių proporcingumą.

Vertinimo metu pirmiausia buvo tikrinama, ar institucijos veikė savo įgaliojimų ribose, ar buvo laikomasi nustatytos vidaus tvarkos ir ar sprendimai buvo paremti galiojančiomis teisės normomis. Tačiau vien formali atitiktis teisės aktams nėra laikoma pakankama. Todėl papildomai vertinama, ar sprendimai buvo pagrįsti visomis reikšmingomis faktinėmis aplinkybėmis, ar jie buvo nuoseklūs ir nešališki, taip pat ar iš nustatytų faktų pagrįstai išplaukė padarytos išvados.

Be to, buvo vertinama, ar taikytos priemonės buvo tinkamos siekiamiems tikslams pasiekti ir ar jos nebuvo perteklinės. Šiuo aspektu analizuota, ar nebuvo galimybės siekti tų pačių tikslų mažiau asmens teises ribojančiomis priemonėmis, taip pat ar pasiekta nauda buvo proporcinga sukeltiems asmens teisių ar teisėtų interesų apribojimams. Tokiu vertinimu buvo siekiama įsitikinti, kad žvalgybos institucijų veikla yra ne tik teisėta, bet ir pagrįsta, proporcinga bei suderinta su pagrindinių žmogaus teisių apsaugos reikalavimais.

Patikrinimo metu nustatyta, kad skirtingų žvalgybos institucijų veiklos, susijusios su žvalgybos informacijos rinkimo veiksmų sankcionavimu, įvertinimui reikalingos nevienodos laiko sąnaudos. 2022–2024 m. laikotarpiu Valstybės

saugumo departamentas (VSD) reikšmingai dažniau nei Antrasis operatyvinių tarnybų departamentas (AOTD) kreipėsi į teismus su teikimais atlikti sankcionuojamus veiksmus, todėl šio VSD veiklos aspekto vertinimas pareikalavo didesnių žvalgybos kontrolieriaus laiko sąnaudų ir VSD institucinių išteklių.

VSD raštu informavo žvalgybos kontrolierių, kad prašomos informacijos parengimas ir pateikimas reikalauja papildomų reikšmingų laiko sąnaudų, taip pat pateikė preliminarų 2025–2026 m. susipažinimo su patikrinimui reikalinga informacija grafiką. Atsižvelgdamas į nurodytas aplinkybes, žvalgybos kontrolierius nusprendė pratęsti VSD 2022–2024 m. žvalgybos informacijos rinkimo veiksmų sankcionavimo patikrinimo terminą iki 2026 m. gruodžio 31 d.

AOTD patikrinimas užbaigtas. Nustatyta, kad žvalgybos informacijos rinkimo veiksmų sankcionavimas AOTD atitinka teisėtumo, pagarbos žmogaus teisėms ir laisvėms principus bei asmens duomenų tvarkymo reikalavimus.

## 2. Žvalgybos institucijų vidaus kontrolės organizavimo veiksmingumo patikrinimo, atlikto 2024 metais, rekomendacijų įgyvendinimas

Kontroliniu patikrinimu siekta įvertinti kaip žvalgybos institucijos įgyvendino žvalgybos kontrolieriaus rekomendacijas, pateiktas po 2024 metais atlikto vidaus kontrolės organizavimo veiksmingumo patikrinimo. Šio patikrinimo metu nustatyta, kad AOTD ir VSD visas žvalgybos kontrolieriaus rekomendacijas pilnai įgyvendino.

Su šiuo patikrinimu buvo sujungtas 2025 metų liepos 2 d. pradėtas neplaninis žvalgybos kontrolieriaus patikrinimas dėl AOTD žvalgybos pareigūnų skunduose išdėstytų aplinkybių dėl AOTD direktoriaus plk. E.Paulavičiaus atitikties žvalgybos kontrolierių kompetencijai, siekiant nustatyti, ar yra pagrindo pradėti žvalgybos kontrolieriaus tyrimą.

Iš Krašto apsaugos ministerijos ir AOTD negavus žvalgybos kontrolieriaus prašomos, šiam patikrinimui būtinos informacijos – AOTD žvalgybos pareigūnų skundų kopijų, Krašto apsaugos ministerijos Generalinės inspekcijos atlikto aplinkybių tyrimo išvados kopijos ir kitos medžiagos, susijusios su žvalgybos pareigūnų skunduose išdėstytomis aplinkybėmis dėl AOTD direktoriaus plk. E.Paulavičiaus atitikties žvalgybos kontrolierių kompetencijai, žvalgybos kontrolierius 2026 m. rugpjūčio 26 d. priėmė sprendimą sujungti šį neplaninį patikrinimą su pradėtu kontroliniu patikrinimu dėl AOTD vidaus kontrolės organizavimo veiksmingumo

patikrinimo, atlikto 2024 metais, rekomendacijų įgyvendinimo. Tačiau ir šio patikrinimo metu nebuvo įmanoma įvertinti ar AOTD žvalgybos pareigūnų skunduose išdėstytos aplinkybės atitinka žvalgybos kontrolieriaus kompetenciją ir ar yra pagrindo pradėti žvalgybos kontrolieriaus tyrimą, nes nebuvo gauta patikrinimo atlikimui būtinų duomenų.

Žvalgybos kontrolierius nusprendė AOTD vidaus teisės aktų, reglamentuojančių psichologinio smurto (mobingo) prevenciją, atitiktį įstatymams ir kitiems teisės aktų reikalavimams, taip pat psichologinio smurto prevencijos priemonių taikymą AOTD, įvertinti atliekant neplaninį patikrinimą dėl AOTD vidaus saugumo užtikrinimo atitikties įstatymams, kitiems teisės aktams bei žmogaus teisių ir laisvių apsaugos reikalavimams.

## 3. AOTD vidaus saugumo užtikrinimo atitikties įstatymų ir kitų teisės aktų bei žmogaus teisių ir laisvių apsaugos reikalavimams patikrinimas

2025 liepos mėnesį buvo pradėtas neplaninis patikrinimas dėl AOTD vidaus saugumo užtikrinimo atitikties įstatymų ir kitų teisės aktų, taip pat žmogaus teisių ir laisvių apsaugos reikalavimams. Patikrinimu siekiama įvertinti ar yra pagrindas pradėti žvalgybos kontrolieriaus tyrimą.

Patikrinimo metu buvo analizuojami AOTD vidaus teisės aktai, reglamentuojantys vidaus saugumo užtikrinimą, vertinant jų turinį ir taikymą praktikoje. Taip pat buvo nustatomi AOTD padaliniai ir atskiri žvalgybos pareigūnai, atsakingi už vidaus saugumo užtikrinimą, bei vertinamos jų funkcijos ir atsakomybės apimtis.

Šio patikrinimo metu analizuojamos priemonės ir veiksmai, kuriais siekiama užkirsti kelią bei pašalinti išorės ir vidaus veiksnius, galinčius kelti grėsmę AOTD veiklos saugumui, infrastruktūrai, informacijai ir personalui.

Patikrinimo apimtyje taip pat nagrinėjama, kaip 2024–2025 metais buvo organizuojamas AOTD vidaus saugumo padalinio, kitų AOTD padalinių ir atskirų žvalgybos pareigūnų, atsakingų už vidaus saugumo užtikrinimą, kvalifikacijos tobulinimas: vertinami kvalifikacijos tobulinimo būdai, mokymų temos, jų periodiškumas ir skaičius, taip pat AOTD darbuotojų instruktavimo vidaus saugumo užtikrinimo klausimais praktika.

Patikrinimas tęsiamas ir bus užbaigtas 2026 metais.

#### 4. 2026 metais planuojami atlikti žvalgybos institucijų veiklos teisėtumo patikrinimai

2026 metais numatoma tęsti anksčiau pradėtus žvalgybos institucijų veiklos teisėtumo patikrinimus. Bus toliau atliekamas VSD vykdomų žvalgybos veiksmų sankcionavimo atitikties žvalgybos institucijų veiklos teisėtumo principui bei žmogaus teisių ir laisvių apsaugos reikalavimams patikrinimas. Taip pat bus tęsiamas AOTD vidaus saugumo užtikrinimo atitikties įstatymų ir kitų teisės aktų, taip pat žmogaus teisių ir laisvių apsaugos reikalavimams patikrinimas.

Be tęsiamų patikrinimų, 2026 metais planuojama atlikti ir naujus žvalgybos institucijų veiklos teisėtumo patikrinimus.

Pirmuoju patikrinimu bus nagrinėjama surinktos žvalgybos informacijos naudojimo ir asmens duomenų tvarkymo, įgyvendinant žvalgybos ir kontržvalgybos uždavinius, atitiktis

Žvalgybos įstatyme nustatytam žvalgybos institucijų veiklos teisėtumo principui, taip pat žmogaus teisių ir laisvių bei asmens duomenų tvarkymo reikalavimams. Šio patikrinimo metu bus analizuojama, kaip žvalgybos institucijų veikloje laikomasi teisėtumo principo naudojant institucijų viduje žvalgybos informaciją ir tvarkant asmens duomenis, bei vertinama šių veiksmų atitiktis žmogaus teisių ir laisvių apsaugos standartams.

Taip pat bus atliekamas kontrolinis patikrinimas, skirtas įvertinti, kaip žvalgybos institucijos įgyvendino 2024–2025 metais atlikto žvalgybos informacijos, teikiamos nacionalinį saugumą užtikrinančioms institucijoms, atitikties žvalgybos institucijų veiklos savalaikiškumo, objektyvumo ir aiškumo principams patikrinimo metu pateiktas rekomendacijas. Kontrolinio patikrinimo metu bus analizuojamos priemonės, kurių buvo imtasi rekomendacijoms įgyvendinti, ir jų faktinis poveikis žvalgybos informacijos teikimo praktikai.



### III. ŽVALGYBOS VEIKLOS TEISINIS REGULIAVIMAS

#### 1. Lietuvos Respublikos žvalgybos kontrolierių įstatymo pakeitimo ir lydinčių įstatymų pakeitimo projektai

Veiksminga žvalgybos institucijų veiklos priežiūra yra vienas iš esminių demokratinės valstybės veikimo principų. Siekiant užtikrinti aiškų, nuoseklų ir vienodą žvalgybos veiklos bei jos priežiūros teisinį reguliavimą, buvo parengti ir pateikti pasiūlymai dėl galiojančių teisės aktų patikslinimo.

2025 m. gegužės 13 d. Seime įregistruotas Žvalgybos kontrolierių įstatymo projektas ir jį lydintys įstatymų projektai XVP-422–XVP-424: Žvalgybos kontrolierių įstatymo projektas, Žvalgybos įstatymo projektas ir Kriminalinės žvalgybos įstatymo projektas<sup>1</sup>. 2025 m. gruodžio 17 d. Seimas pritarė įregistruotiems teisės aktų projektams ir nutarė juos svarstyti Nacionalinio saugumo ir gynybos komitete, Žmogaus teisių komitete bei Teisės ir teisėtvarkos komitete 2026 m. Seimo pavasario sesijoje.

Siūlomais pakeitimais siekiama patikslinti žvalgybos kontrolieriaus ir įstaigos darbuotojų funkcijas bei teises, būtinas nuolatinei žvalgybos institucijų veiklos teisėtumo priežiūrai vykdyti. Numatoma tikslinti prieigos prie žvalgybos ir kriminalinės žvalgybos informacijos apimtį, įskaitant dokumentus ir duomenis, taip pat informaciją, dokumentus ir duomenis, tvarkomus žvalgybos institucijų informacinėse sistemose. Taip pat aiškiau apibrėžti žvalgybos kontrolieriaus teisę gauti žvalgybos institucijų sprendimus dėl žvalgybos informacijos rinkimo veiksmų pradėjimo, kai vykdomos žvalgybos užduotys, bei susistemintą informaciją iš teismų apie jų priimtas nutartis dėl sankcionuojamų žvalgybos informacijos rinkimo veiksmų.

Pakeitimais įtvirtinama žvalgybos kontrolieriaus teisė vertinti ne tik žvalgybos institucijų veiklos teisėtumą, bet ir jos pagrįstumą bei proporcingumą, atsižvelgiant į tai, kad žvalgybos veikla kartais yra susijusi su asmens teisių ir laisvių ribojimais, kurių vertinimas turi atitikti teisėtumo, pagrįstumo ir proporcingumo kriterijus. Be to, siekiama užtikrinti teisinį nuoseklumą, aiškiai apibrėžiant žvalgybos kontrolieriaus vaidmenį vykdamas kriminalinės žvalgybos veiklos išorinę, nepriklausomą priežiūrą, taip pat sudarant prielaidas teismams, nagrinėjantiems su žvalgybos veikla susijusius klausimus, prireikus

pasitelkti žvalgybos kontrolierių specialisto išvada pateikti. Taip pat siekiama pašalinti galimus teisinio reguliavimo neaiškumus, susijusius su informacijos teikimu žvalgybos institucijų veiklos kontrolę vykdančioms institucijoms, kad būtų užtikrintas suderintas ir nuoseklus teisės aktų taikymas praktikoje.

Įgyvendinus siūlomus teisės aktų pakeitimus, būtų sustiprinta įstaigos institucinė veikla ir sudarytos prielaidos jai funkcionuoti kaip veiksmingai žmogaus teisių apsaugos institucijai – vykdyti nepriklausomą žvalgybos institucijų veiklos vertinimą ir teikti patikimą užtikrinimą tiek Lietuvos Respublikos Seimui, tiek visuomenei, kad žvalgybos institucijų veikloje yra paisoma žmogaus teisių ir laisvių, o asmens duomenys tvarkomi laikantis teisės aktų reikalavimų.

#### 2. Lietuvos Respublikos žvalgybos įstatymo pakeitimai

Atsižvelgiant į besikeičiančią geopolitinę ir saugumo situaciją, didėjančią išorės grėsmių pobūdžio kompleksiskumą ir poreikį užtikrinti operatyvų bei veiksmingą reagavimą į grėsmes bei rizikos veiksnius nacionaliniam saugumui, buvo inicijuoti Žvalgybos įstatymo pakeitimai<sup>2</sup>. 2025 m. gruodžio 23 d. šie pakeitimai buvo priimti. Jie reikšmingai išplečia žvalgybos institucijų veiklos apimtį, įtvirtindami naują žvalgybos sąvoką, papildomą žvalgybos informacijos rinkimo būdą – žvalgybos institucijos užduotį – ir išplėsdami žvalgybos institucijų teises taikyti asmens teises ribojančias priemones. Šie pakeitimai daro tiesioginį poveikį asmens privataus gyvenimo, asmens duomenų apsaugos, būsto neliečiamumo ir kitų pagrindinių teisių apsaugai, todėl jų vertinimas žmogaus teisių apsaugos požiūriu išlieka aktualus.

Vienas iš esminių pakeitimų – galimybė išskirtiniais atvejais, siekiant įgyvendinti žvalgybos ir kontržvalgybos uždavinius ir esant būtinybei imtis neatidėliotinų veiksmų užkardant grėsmes ir pavojus Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui bei valstybės interesams, taikyti teismo sankcionuojamus žvalgybos informacijos rinkimo veiksmus be išankstinės teismo sankcijos. Tokiais atvejais sprendimas priimamas žvalgybos institucijos vadovo ar jo įgalioto asmens, o ne vėliau kaip per 24 valandas kreipiamasi į teismą dėl šių veiksmų teisėtumo ir būtinumo patvirtinimo. Nors įstatyme

1 Žvalgybos kontrolierių įstatymo Nr. XIV-868 2, 3, 4, 5, 11, 12, 19, 25 ir 26 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/216597002fd911f09cbcab0ff4d74843?jfwid=-j99h4nnqj>

2 Lietuvos Respublikos žvalgybos įstatymo Nr. VIII-1861 2, 5, 7, 9, 11, 13, 14, 18, 19, 24, 29, 33, 40, 43, 45, 49, 50, 55, 57, 60, 64, 64-1, 69, 70 ir 71 straipsnių pakeitimo ir papildymo 3 priedu įstatymo projektas. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/02f44b60d75211f0948bfb5fa1e0c51b?jfwid=-137a0q8qto>

numatyta vėlesnė teisminė kontrolė ir pareiga sunaikinti duomenis, jei teismas nesankcionuoja šių veiksmų, toks reguliavimo modelis reiškia, kad asmens teises ribojančių veiksmų teisėtumas ir pagrįstumas vertinami po to, kai atitinkami veiksmai jau yra atlikti.

Papildomą žmogaus teisių apsaugos jautrumą lemia ir siūlymai leisti slaptai rinkti biometrinius bei kitus itin jautrius asmens duomenis (pirštų atspaudus, balso, kvapo pavyzdžius), taip pat naudoti įvairias žymėjimo priemones objektų identifikacijai. Šios priemonės susijusios su gilesniu įsikišimu į asmens privatų gyvenimą ir asmens duomenų apsaugą, todėl pagal tarptautinius žmogaus teisių standartus reikalauja aiškaus teisinio reglamentavimo, žvalgybos veiksmų proporcingumo užtikrinimo ir veiksmingos nepriklausomos priežiūros.

Žvalgybos kontrolierių įstaigos vertinimu, siūlomi Žvalgybos įstatymo pakeitimai plečia žvalgybos institucijų diskreciją ir veiklos apimtį, todėl nepriklausomos priežiūros vaidmuo tampa ypač svarbus siekiant užtikrinti, kad žvalgybos veikla būtų vykdoma laikantis asmens teisių ir laisvių apsaugos reikalavimų. Šiuo metu, atsižvelgiant į galiojančių teisės aktų nuostatų taikymo praktiką ir jų interpretavimo skirtumus, Žvalgybos kontrolierių įstaigos priežiūros įgaliojimų apimtis ne visais atvejais leidžia užtikrinti visapusišką ir veiksmingą atitikties žmogaus teisių apsaugos standartams kontrolę.

Pažymėtina, kad Seime yra užregistruoti ir po pateikimo pritarti Žvalgybos kontrolierių įstatymo bei lydinčiųjų įstatymų pakeitimų projektai, kuriuos numatoma svarstyti artimiausioje pavasario sesijoje. Tikimasi, kad šių teisės aktų pakeitimų priėmimas prisidės prie nepriklausomos priežiūros mechanizmų stiprinimo ir leis užtikrinti, jog išplėsti žvalgybos institucijų įgaliojimai būtų subalansuoti adekvačiomis ir veiksmingomis kontrolės priemonėmis, atitinkančiomis Lietuvos Respublikos Konstitucijos ir Europos Žmogaus Teisių Konvencijos standartus.

2026 m. vasario 1 d. Žvalgybos įstatymo pakeitimai įsigaliojo. Žvalgybos kontrolierius vertins žvalgybos institucijų vidaus teisės aktus (ar jų pakeitimus), skirtus įgyvendinti šio įstatymo pakeitimus, susijusius su žvalgybos ir kontržvalgybos veiklos vykdymu.

Taip pat bus vertinama, ar po Žvalgybos įstatymo pakeitimų įsigaliojimo 2026 metų I ketvirtį buvo išskirtiniais atvejais atlikti Žvalgybos įstatymo 13 straipsnio 3 dalyje numatyti žvalgybos informacijos rinkimo veiksmai, šioje Žvalgybos įstatymo dalyje nustatyta tvarka. Peržiūrint teismo sankcionuojamų veiksmų, numatytų šioje Žvalgybos įstatymo dalyje, vykdymą, bus vertinami motyvai, kuriais remiantis šie neatidėliotini veiksmai išskirtiniais atvejais buvo atlikti, ir kita juos grindžianti informacija.

### 3. Lietuvos Respublikos poligrafo naudojimo įstatymo pakeitimo projektas

Vertinant Žvalgybos įstatymo pakeitimus žmogaus teisių apsaugos ir nepriklausomos priežiūros kontekste, aktualu atkreipti dėmesį ir į kitus teisės aktų projektus, darančius poveikį asmens teisių įgyvendinimui nacionalinio saugumo srityje. Greta Žvalgybos įstatymo pakeitimų, kuriais plečiami žvalgybos institucijų įgaliojimai ir nustatomi nauji žvalgybos veiklos vykdymo instrumentai, Seime taip pat svarstomas Lietuvos Respublikos poligrafo naudojimo įstatymo pakeitimo projektas<sup>3</sup> (toliau – Poligrafo naudojimo įstatymas). Šio projekto nuostatos yra glaudžiai susijusios su asmenų patikimumo vertinimo ir nacionalinio saugumo užtikrinimo mechanizmais.

Įvertinus Poligrafo naudojimo įstatymo pakeitimo projektą, konstatuotina, kad siūlomi pakeitimai keičia poligrafo taikymo sąlygas ir sprendimų priėmimo procedūras asmenų patikimumo tikrinimo kontekste. Šie pakeitimai gali turėti poveikį žmogaus teisių ir teisinio tikrumo užtikrinimui.

Projektu keičiama sprendimų dėl tyrimo poligrafu inicijavimo priėmimo tvarka, atsisakant institucijos, kurioje asmuo tarnauja ar dirba, vadovo prašymo atlikti asmens tyrimą poligrafu. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad siekiant stiprinti asmens apsaugą nuo galimos diskriminacijos, toks sprendimų priėmimo modelis aktualizuoja papildomų saugiklių poreikį, užtikrinant sprendimų pagrįstumą ir skaidrumą. Žvalgybos kontrolierių įstaigos nuomone yra labai svarbu numatyti papildomos nepriklausomos peržiūros galimybę tais atvejais, kai kyla abejonių dėl neigiamos asmens patikrinimo poligrafu išvados pagrįstumo.

3 Poligrafo naudojimo įstatymo Nr. VIII-1906 2, 4, 5, 7, 8, 9 ir 10 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/1bdedd404a8d11f0a19dcea0bcc863ad?positionInSearchResults=1&searchModelUUID=06a1f350-4332-4442-bd54-0bd232b217f7>

Pažymėtina, kad galiojančiame teisi-  
niame reguliavime išlieka neaiškumų ir dėl  
teisinių pasekmių asmeniui atsisakius tirtis poli-  
grafu, ypač turimo leidimo dirbti ar susipažinti  
su įslaptinta informacija panaikinimo atveju.  
Poligrafo naudojimo įstatymo ir Valstybės ir tar-  
nybos paslapčių įstatymo nuostatų tarpusavio  
sąsaja šiuo aspektu nėra pakankamai aiški, o  
tai gali kelti teisinio tikrumo ir teisėtų lūkesčių  
užtikrinimo problemų.

Atsižvelgiant į tai, siekiant nuoseklaus ir  
aiškaus teisinio reguliavimo, tikslinga suderinti  
Poligrafo naudojimo įstatymo ir Lietuvos Respu-  
blikos valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymo  
nuostatas, aiškiai apibrėžiant tiek poligrafo nau-  
dojimo sąlygas, tiek sprendimų dėl leidimų dirbti  
ar susipažinti su įslaptinta informacija išdavimo  
ar panaikinimo pagrindus. Toks teisės normų  
suderinimas prisidėtų prie sprendimų pagrįs-  
tumo, proporcingos ir veiksmingos teisinės  
asmens teisių apsaugos užtikrinimo nacionalinio  
saugumo srityje.



## IV. ASMENŲ SKUNDAI

2025 metais nagrinėtų skundų analizė rodo, kad Žvalgybos kontrolierių įstaigos vaidmuo užtikrinant žvalgybos institucijų veiklos teisėtumą ir žmogaus teisių apsaugą išlieka svarbus ir nuosekliai stiprėja. Didesnis gaunamų skundų skaičius sietinas ne tiek su galimomis problemomis žvalgybos institucijų veikloje, bet su tuo, kad visuomenė tampa labiau informuota apie skundų teikimo galimybes ir labiau pasitiki išorine, nepriklausoma priežiūra.

Analizuojant skundų turinį, matyti, kad didelė jų dalis susijusi su asmens duomenų tvarkymo teisėtumu ir sprendimų dėl galimų grėsmių nacionaliniam saugumui pagrįstumu. Tai atskleidžia nuolatinę pusiausvyros paiešką tarp valstybės saugumo interesų ir asmens teisių apsaugos. Tokiose situacijose reikalinga ne formali, o turinio požiūriu gili ir nuosekli kontrolė, kurią užtikrina žvalgybos kontrolierių atliekami patikrinimai ir tyrimai, vertinantys žvalgybos institucijų ir žvalgybos pareigūnų sprendimų ir veiksmų teisėtumą bei proporcingumą.

### 1. Skundai, susiję su užsieniečių teisių apsauga

Žmogaus teisės yra prigimtinės ir visuotinės – jos taikomos visiems asmenims, nepriklausomai nuo jų pilietybės ar teisinio statuso. Pagal ribojimo galimybes žmogaus teisės skirstomos į absoliučias ir neabsoliučias: absoliučios teisės negali būti ribojamos jokiais aplinkybėmis, o neabsoliučios teisės gali būti ribojamos tik įstatymo nustatyta tvarka, laikantis teisėtumo, pagrįstumo ir proporcingumo principų.

Lietuvos Respublikos įstatymo dėl užsieniečių teisinės padėties (toliau – Įstatymas dėl užsieniečių teisinės padėties) 3 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad užsieniečiai Lietuvos Respublikoje naudojami tomis pačiomis teisėmis ir laisvėmis, kurias numato Lietuvos Respublikos Konstitucija, tarptautinės sutartys, Lietuvos Respublikos įstatymai ir Europos Sąjungos teisės aktai. To paties straipsnio 2 dalyje įtvirtinta, kad užsieniečiai Lietuvos Respublikoje yra lygūs prieš įstatymą, neatsižvelgiant į jų lytį, rasę, tautybę, kalbą, kilmę, socialinę padėtį, tikėjimą, įsitikinimus ar pažiūras.

2025 metais įstaigoje buvo gauti trys skundai dėl galimų užsienio piliečių teisių pažeidimų. Vienas iš jų buvo susijęs su galimu įstatyme dėl užsieniečių teisinės padėties nustatytų terminų nesilaikymu. 2025 metais Žvalgybos kontrolierių įstaiga papildomai gavo 3 Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierės pažymas dėl skundų, susijusių su tokiais atvejais, nagrinėjimo.

Skundai, susiję su užsieniečių teisių įgyvendinimu pagal šį įstatymą, leido identifikuoti galimą sistemine problemą, susijusią su žvalgybos institucijų atliekamų vertinimų dėl galimų grėsmių valstybės saugumui trukme. Vėlavimai tiesiogiai veikia administracinių procedūrų trukmę ir asmens teisinę padėtį. Kaip ir ankstesniais metais, išliko tendencija, kad Valstybės saugumo departamento išvadų dėl galimų grėsmių valstybės saugumui pateikimas užtrunka, o tai daro poveikį Migracijos departamentui prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – Migracijos departamentas) pateiktų užsieniečių prašymų nagrinėjimui – vėluojama laiku priimti sprendimus.

Siekdamas įvertinti susidariusią situaciją, žvalgybos kontrolierius 2025 metais kreipėsi į Valstybės saugumo departamentą. Įvertinęs gautą informaciją, žvalgybos kontrolierius nustatė priežastis, dėl kurių Valstybės saugumo departamentas vėluoja pateikti išvadas apie galimas grėsmes nacionaliniam saugumui, taip pat Valstybės saugumo departamento atliekamą vidinių procesų tobulinimą sprendžiant šią situaciją. Atsižvelgdamas į tai, žvalgybos kontrolierius pasiūlė apsvaistinti Leidimų laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje užsieniečiams išdavimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2005 m. spalio 12 d. įsakymu Nr. 1V-329 „Dėl Leidimų laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje užsieniečiams išdavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, pakeitimą. Atlikus šio aprašo pakeitimus būtų užtikrintas sklandesnis Valstybės saugumo departamento išvadų apie galimas grėsmes nacionaliniam saugumui pateikimo procesas. Žvalgybos kontrolierius ateityje atliks šio proceso pokyčių stebėseną.

2025 metais, kaip ir 2024 metais, asmenų skunduose dėl įstatymo dėl užsieniečių teisinės padėties nuostatų taikymo, dažniausiai buvo ginčijami Valstybės saugumo departamento galimai neteisėti veiksmai, o nagrinėjami ginčai neretai persikeldavo į teismus. Tačiau tokiais atvejais Žvalgybos kontrolierių įstatymas įpareigoja žvalgybos kontrolierių atsisakyti nagrinėti gautą skundą.

Žvalgybos kontrolierius yra vienintelis subjektas Lietuvoje, kuris atlieka nepriklausomą žvalgybos institucijų veiklos teisėtumo priežiūrą ir atitikties žmogaus teisių ir laisvių apsaugos reikalavimams vertinimą. Atsižvelgdama į tai, Žvalgybos kontrolierių įstaiga parengė ir Lietuvos Respublikos Seimui pateikė pasiūlymus dėl Žvalgybos kontrolierių įstatymo pakeitimo. 2025 m. gegužės 13 d. Seime įregistruotas [Žvalgybos kontrolierių įstatymo projektas](#), kuriuo, be kita

ko, siūloma numatyti žvalgybos kontrolieriaus pareigą teismui kviečiant dalyvauti procese ir pateikti specialisto išvadą. Šie siūlomi pakeitimai bus svarstomi 2026 m. Seimo pavasario sesijoje.

## 2. Skundai, susiję su kriminaline žvalgyba

2025 metais Žvalgybos kontrolierių įstaigoje buvo gauti skundai ir dėl pareiškėjų atžvilgiu galimai neteisėtai taikytų kriminalinės žvalgybos informacijos rinkimo veiksmų, kriminalinės žvalgybos subjektų veiklos teisėtumo ribų peržengimo, piktnaudžiavimo suteiktomis teisėmis bei kitų galimų žmogaus teisių ir laisvių pažeidimų.

Kaip ir ankstesniais metais, ataskaitiniu laikotarpiu kai kuriuose skunduose buvo painiojamos žvalgybos ir kriminalinės žvalgybos sąvokos. Dėl šios priežasties pareiškėjai kreipėsi į Žvalgybos kontrolierių įstaigą klausimais,

nepriskirtais žvalgybos kontrolieriaus kompetencijai. Tokiais atvejais, vadovaujantis Žvalgybos kontrolierių įstatymu, buvo priimami sprendimai atsisakyti nagrinėti skundus. Kriminalinės žvalgybos subjektų veiklą koordinuoja ir jų veiklos teisėtumą kontroliuoja prokurorai bei pačių kriminalinės žvalgybos subjektų vadovai, atlikdami vidaus kontrolę, o parlamentinę kontrolę vykdo Seimo kriminalinės žvalgybos parlamentinės kontrolės komisija.

2025 metais Žvalgybos kontrolierių įstaigos veikla neapsiribojo tik individualių skundų nagrinėjimu. Ji turėjo ir platesnį sisteminių poveikį – buvo identifikuojamos galimos rizikos, teikiamos rekomendacijos ir taip daromas poveikis įgyvendinti žmogaus teisių apsaugos standartus žvalgyboje ir kontržvalgyboje.



## V. TECHNOLOGINIAI PRIVATUMO IR ASMENS DUOMENŲ APSAUGOS IŠŠŪKIAI: POVEIKIS ŽVALGYBOS INSTITUCIJŲ PRIEŽIŪRAI

2025 m. Europos Komisija pristatė skaitmeninio sektoriaus bendrąjį rinkinį<sup>4</sup> – iniciatyvą, kuria siekiama supaprastinti ir atnaujinti Europos Sąjungos reguliavimo sistemą, pritaikant ją prie kintančios geopolitinės ir technologinės aplinkos. Šis pasiūlymas pristatomas kaip viena iš priemonių stiprinti ES konkurencingumą<sup>5</sup>, tačiau jis sulaukė ir kritikos dėl galimo neigiamo poveikio teisei į privatumą ir asmens duomenų apsaugai, ypač tais atvejais, kai duomenys vėliau gali būti naudojami žvalgybos tikslais<sup>6</sup>.

Vienas iš probleminių aspektų – nuostata, pagal kurią tolesnis asmens duomenų tvarkymas mokslo, statistikos ar archyvavimo viešajame interese tikslais laikomas savaime suderinamu su pirminiu duomenų rinkimo tikslu, neatliekant atskiro suderinamumo vertinimo. Tai vertinama kaip prielaida duomenų naudojimo paskirties išplėtimui, kai duomenys, surinkti vienu tikslu, vėliau naudojami kitiems. Praktikoje būtent „moksliniai“ ar „statistiniai“ argumentai dažnai pasitelkiami nacionalinio saugumo srityje, pavyzdžiui, analizuojant grėsmes ar ieškant elgesio nukrypimų<sup>7</sup>.

Nors Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas netaikomas tiesioginiam asmens duomenų tvarkymui žvalgyboje, jis taikomas technologijų, kurios vėliau gali būti naudojamos žvalgybos institucijų veikloje, kūrimui. Todėl siūlomos naujos specialių kategorijų asmens

duomenų tvarkymo taisyklės ir galimybės naudoti tokius duomenis kuriant dirbtinio intelekto sprendimus kelia pagrįstų abejonių dėl žmogaus teisių apsaugos tiek technologijų kūrimo, tiek jų taikymo etape<sup>8</sup>.

2024 m. Europos Žmogaus Teisių Teismas byloje Podchasov prieš Rusiją pripažino, kad ištisinio šifravimo technologijų susilpninimas, sudarant galimybes institucijoms gauti prieigą prie užšifruotos komunikacijos, pažeidžia teisę į privatumą. Nors byla buvo susijusi su Rusija, panašios diskusijos vyksta ir demokratinėse valstybėse<sup>9</sup>.

2025 m. Europos Sąjungoje, taip pat Prancūzijoje, Švedijoje ir Jungtinėje Karalystėje vyko svarstymai dėl technologijų kūrėjų pareigos sudaryti sąlygas teisėsaugai ir žvalgybos institucijoms pasiekti elektroninės komunikacijos turinį<sup>10</sup>. Tokios priegos sukūrimas paneigtų pačią ištisinio šifravimo esmę – kad pranešimų turinį gali perskaityti tik siuntėjas ir gavėjas – ir neišvengiamai silpnintų asmens privatumo apsaugą<sup>11</sup>.

Nepaisant kritikos, Europos Komisija paskelbė, kad 2026 m. ketina pristatyti šifravimo technologijų gairių dokumentą<sup>12</sup>. 2025 m. gegužę pilietinės visuomenės organizacijos, tarp jų ir „Global Encryption Coalition“, viešai išreiškė susirūpinimą, kad tokios iniciatyvos gali sudaryti prielaidas masiniam sekimui ir būti panaudotos politiniam spaudimui ar susidorojimui<sup>13</sup>. Be to,

4 Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos Reglamento kuriuo siekiant supaprastinti skaitmeninio sektoriaus teisės aktų sistemą iš dalies keičiami reglamentai (ES) 2016/679, (ES) 2018/1724, (ES) 2018/1725, (ES) 2023/2854 ir direktyvos 2002/58/EB, (ES) 2022/2555 ir (ES) 2022/2557 ir panaikinami reglamentai (ES) 2018/1807, (ES) 2019/1150, (ES) 2022/868 ir Direktyva (ES) 2019/1024, (Skaitmeninio sektoriaus bendrasis rinkinys)

5 European Commission Proposes Revisions to GDPR and Other Digital Rules Under Digital Omnibus Package. <https://www.globalpolicywatch.com/2025/11/european-commission-proposes-revisions-to-gdpr-and-other-digital-rules-under-digital-omnibus-package/>

6 The EU Commission's Digital Package: reforming GDPR, e-Privacy, Data Act, AI, and Cybersecurity. <https://www.reedsmith.com/articles/the-eu-commissions-digital-package-reforming-gdpr/>

7 Fantin, Stefano and Vogiatzoglou, Plixavra, Purpose Limitation By Design As A Counter To Function Creep And System Insecurity In Police Artificial Intelligence (August 21, 2020). Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3679850>

8 Access to data for law enforcement: Lawful interception.

[https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS\\_BRI\(2025\)775881](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI(2025)775881)

Security and Trust: An Unsolvable Digital Dilemma? Europe Must Resist Weakening Encryption for Law Enforcement. <https://www.cep.eu/eu-topics/details/security-and-trust-an-unsolvable-digital-dilemma.html>

9 ECtHR, Podchasov v. Russia, no. 33696/19, 13 February 2024.

European Court of Human Rights Confirms: Weakening Encryption Violates Fundamental Rights. <https://www.eff.org/deep-links/2024/03/european-court-human-rights-confirms-undermining-encryption-violates-fundamental>

10 Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council laying down rules to prevent and combat child sexual abuse, COM/2022/209 final;

A New Era of Attacks on Encryption Is Starting to Heat Up, <https://www.wired.com/story/a-new-era-of-attacks-on-encryption-is-starting-to-heat-up/>;

Swedish parliament urged to reject law that would “greatly undermine security and privacy”, <https://www.statewatch.org/news/2025/april/swedish-parliament-urged-to-reject-law-that-would-greatly-undermine-security-and-privacy/>

11 Encryption ‘back doors’ are a bad idea. <https://www.ft.com/content/186a9bb6-9e62-47ce-b974-ce52a2d73e9f>

12 Commission presents Roadmap for effective and lawful access to data for law enforcement, [https://home-affairs.ec.europa.eu/news/commission-presents-roadmap-effective-and-lawful-access-data-law-enforcement-2025-06-24\\_en](https://home-affairs.ec.europa.eu/news/commission-presents-roadmap-effective-and-lawful-access-data-law-enforcement-2025-06-24_en)

13 Joint Letter on the European Internal Security Strategy (ProtectEU), <https://www.globalencryption.org/2025/05/joint-letter-on-the-european-internal-security-strategy-protecteu/>

abejojama, ar ištisinio šifravimo silpninimas iš tikrųjų padėtų pasiekti deklaruojamus saugumo tikslus, nes galimą grėsmę visuomenei ir nacionaliniam saugumui keliantys asmenys greičiausiai ir toliau ieškotų galimybių naudoti kitus saugius ryšio kanalus. Prieigos raktų prie ištisiniu šifravimu užšifruotos komunikacijos sukūrimas žvalgybos priežiūros institucijoms neišvengiamai sukurtų sisteminės saugumo spragas, kurios galėtų būti išnaudotos ne tik teisėtais, bet ir neteisėtais tikslais, taip silpninant bendrą kibernetinį saugumą ir mažinant visuomenės pasitikėjimą skaitmeninėmis technologijomis.

Lietuvoje 2025 m. platesnių diskusijų dėl prieigos prie ištisiniu šifravimu apsaugotos komunikacijos ar Skaitmeninio sektoriaus bendrojo rinkinio poveikio žvalgybos institucijų veiklai nebuvo. Tačiau Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas nagrinėjo bylą, kurioje sprendė, ar kriminalinės žvalgybos metu surinkti srauto duomenys gali būti naudojami tiriant tarpybinius nusižengimus. Teismas nusprendė, kad tokie duomenys negali būti naudojami kitais, nei kriminalinės žvalgybos, tikslais.

Ši išvada atitinka ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktiką, pagal kurią elektroninių ryšių srauto ir buvimo vietos duomenys negali būti perduodami kitoms institucijoms ir

naudojami siekiant tikslų, kurie, kaip nagrinėjamu atveju, nėra susiję su kova su sunkiais nusikaltimais ar rimtomis grėsmėmis visuomenės saugumui<sup>14</sup>.

Aptariami teisiniai ir technologiniai pokyčiai kelia naujų iššūkių žvalgybos institucijų priežiūrai, nes keičiasi pati žvalgybos informacijos ir duomenų rinkimo bei naudojimo architektūra, kurią žvalgybos priežiūros modeliai buvo sukurti kontroliuoti. Dėl to priežiūros institucijoms gali tekti pereiti nuo pavienių veiksmų teisėtumo tikrinimo prie platesnės sisteminės kontrolės, apimančios technologijų projektavimą, duomenų srautų grandines ir jų antrinį panaudojimą, siekiant užtikrinti, kad žvalgybos veikla ir toliau atitiktų teisėtumo, būtinybės ir proporcingumo reikalavimus.

Todėl žvalgybos priežiūros institucijoms gali tekti vis dažniau tikrinti ne tik atskirų žvalgybos informacijos rinkimo veiksmų teisėtumą, bet ir vertinti technologinių sprendimų sisteminę atitiktį teisėtumui, žvalgybos renkamų duomenų srautų (pa)naudojimo grandines, siekiant užtikrinti, kad žvalgybos veikla ir toliau atitiktų teisėtumo, pagrįstumo ir proporcingumo principus.

14 ESTT sprendimas byloje C-162/22 AG v Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra.



## VI. IŠŠŪKIAI

Esami ir naujai kylantys pokyčiai žvalgybos, kontržvalgybos ir nacionalinio saugumo srityse kelia reikšmingų iššūkių demokratinei žvalgybos institucijų veiklos priežiūrai. Spartus dirbtinio intelekto, mašininio mokymosi ir didžiųjų duomenų masyvų analizės taikymas keičia žvalgybos institucijų renkamos informacijos, jos analizės ir sprendimų priėmimo galimybes. Nors šios technologijos didina veiklos efektyvumą, jos taip pat gali kelti naujų rizikų žmogaus teisių apsaugai. Dėl to žvalgybos tarnybų veiklos priežiūra ateityje nebegalės apsiriboti vien teisėtumo, pagrįstumo ir proporcingumo vertinimu. Ji turės apimti ir realų technologinių sprendimų turinio vertinimą, o pačios priežiūros institucijos turės būti sistemškai stiprinamos, užtikrinant joms reikiamus techninius gebėjimus ir ekspertines žinias.

Nepriklausomos žvalgybos priežiūros institucijos ateityje turėtų būti pajėgios suprasti ir vertinti algoritmais grindžiamus sprendimus, naudojamus duomenų rinkinius bei automatizuotus rizikos vertinimo modelius. Tam gali prireikti specializuotų algoritmų audito funkcijų ar padalinių, galinčių laiku nustatyti galimus šališkumus, sisteminės klaidas ar neproporcingą poveikį asmens teisėms ir laisvėms. Kartu bus būtina nuosekliai atnaujinti žvalgybos veiklą reglamentuojančius teisės aktus, aiškiai apibrėžiant priežiūros institucijų įgaliojimus technologijų taikymo srityje ir užtikrinant veiksmingą bei patikimą kontrolę.

Be to, didėjantis žvalgybos veiklos sudėtingumas, kurį lemia technologinė pažanga bei gilėjantis tarpinstitucinis ir tarptautinis bendradarbiavimas, reikalauja tokių priežiūros modelių, kurie būtų ne tik formaliai išsamūs, bet ir funkciškai veiksmingi, turėtų pakankamus įgaliojimus, kompetenciją ir operatyvinį pajėgumą.

Atsakant į šiuos iššūkius, tarptautinėje praktikoje vis didesnę reikšmę įgyja integruoti, nepriklausomi priežiūros modeliai, kuriuose suderinamos skirtingos priežiūros funkcijos. Viena iš tokių krypčių – vadinamasis „nuo pradžios iki pabaigos“ (end-to-end) integruotos priežiūros modelis, apimantis visas žvalgybos veiklos ciklo stadijas. Integruota (end-to-end) priežiūra reiškia, kad priežiūros institucija vykdo:

- išankstinę (ex ante) priežiūrą, kai vertinamas planuojamų žvalgybos priemonių teisėtumas ir būtinybė dar iki jų taikymo;
- einamąją (ex durante) priežiūrą, apimančią žvalgybos institucijų veiklos stebėseną, leidimų taikymo kontrolę ir veiksmų vykdymo atitikties vertinimą jų įgyvendinimo metu;
- paskesniąją (ex post) priežiūrą, kurios metu vertinami jau įvykdyti veiksmai, jų rezultatai, teisėtumas, proporcingumas ir galimos pasekmės asmens teisėms bei laisvėms.

Toks integruotas priežiūros modelis sudaro prielaidas nuosekliai ir sistemingai vertinti žvalgybos institucijų veiklą, laiku identifikuoti rizikas ir, esant poreikiui, operatyviai reaguoti. Vieningas požiūris stiprina priežiūros institucijos veiklos nuoseklumą, didina žvalgybos institucijų sprendimų nuspėjamumą ir prisideda prie veiksmingo demokratinės teisinės valstybės „svertų ir atsvarų“ mechanizmo įgyvendinimo.

Šis modelis taip pat siejamas su priežiūros profesionalizavimu: kuriama institucija, turinti didesnę žvalgybos ir kontržvalgybos srities išmanymą, stipresnius analitinius ir priežiūrinius gebėjimus bei pakankamą operatyvinį pajėgumą. Tai leidžia ne tik vykdyti kontrolės funkcijas, bet ir teikti kvalifikuotas įvalgas vykdomajai valdžiai bei veikti kaip parlamento „akys ir ausys“.

Pažymėtina, kad skirtingos demokratinės valstybės šiuos iššūkius sprendžia įvairiais būdais. Nyderlanduose jau priimtas sprendimas kurti vieną integruotą, nepriklausomą žvalgybos ir saugumo institucijų vertinimo ir priežiūros instituciją, kurioje būtų sujungtos vertinimo, priežiūros ir skundų nagrinėjimo funkcijos. Šis sprendimas atspindi siekį sustiprinti priežiūros nuoseklumą ir veiksmingumą, reaguojant į šiuolaikinius saugumo aplinkos pokyčius.

Kitas pavyzdys – Jungtinė Karalystė, kurioje nuo 2016 m., įsigaliojus Investigatory Powers Act, veikia integruotas priežiūros režimas. Jo pagrindinis elementas – Investigatory Powers Commissioner's Office (IPCO), vykdamas išankstinę leidimų kontrolę, einamąją priežiūrą ir paskesniąją žvalgybos bei kitų tyrimo įgaliojimų taikymo kontrolę. Ši institucija papildo parlamentinę priežiūrą ir teisinius skundų nagrinėjimo mechanizmus, taip užtikrindama daugiasluoksnį demokratinį atskaitingumą.

Pažymėtina, kad integruotos (end-to-end) priežiūros logika nėra būdinga vien tik Nyderlandų ar Jungtinės Karalystės modeliams. Skirtingose demokratinėse valstybėse – pavyzdžiui, Kanadoje, Naujojoje Zelandijoje ar Australijoje – naudojamasi skirtingais instituciniais sprendimais grindžiamos sistemos, kurios kartu apima išankstinę, einamąją ir paskesniąją žvalgybos veiklos priežiūrą. Tai rodo bendrą tarptautinę tendenciją siekti visą žvalgybos veiklos ciklą apimančios, nuoseklios ir veiksmingos demokratinės kontrolės, nepriklausomai nuo konkretaus institucinės architektūros pasirinkimo.

Kartu šie tarptautiniai pavyzdžiai rodo, kad integruotos (end-to-end) priežiūros modelis yra tik vienas iš galimų atsakų į šiuolaikinius žvalgybos veiklos priežiūros iššūkius – konkretūs sprendimai priklauso nuo kiekvienos valstybės konstitucinės santvarkos, institucinės tradicijos ir pasirinkto demokratinės kontrolės modelio.



LIETUVOS RESPUBLIKOS  
ŽVALGYBOS KONTROLIERIŲ ĮSTAIGA

# 2025 METŲ VEIKLOS ATASKAITA

---

## I. IŽANGA

Lietuvos Respublikos žvalgybos kontrolierių įstaiga (toliau – Įstaiga) yra Lietuvos Respublikos Seimui atskaitinga valstybės biudžetinė įstaiga, įsteigta siekiant užtikrinti žvalgybos institucijų veiklos nepriklausomumą, teisėtumą ir atitiktį žmogaus teisių ir laisvių apsaugos reikalavimams. Įstaigos savininkė yra valstybė, o savininko teises ir pareigas įgyvendina Lietuvos Respublikos Vyriausybė.

Įstaiga, veikdama valstybės saugumo ir gynybos veiklos srityje, 2025 metais siekė veiklos tikslo – padėti žvalgybos kontrolieriams atlikti nepriklausomą žvalgybos institucijų veiklos teisėtumo priežiūrą ir vertinti atitiktį žmogaus teisių ir laisvių apsaugos reikalavimams. Veiklos tikslui įgyvendinti buvo vykdomi šie uždaviniai:

1. Vykdyti žvalgybos institucijų veiklos, žvalgybos pareigūnų veiksmų ir (ar) jų priimtų sprendimų galimų žmogaus teisių ir laisvių pažeidimų tyrimus;
2. Atlikti žvalgybos institucijų nacionalinio saugumo ar gynybos tikslais tvarkomų asmens duomenų tvarkymo teisėtumo priežiūrą;
3. Nagrinėti asmenų skundus ir žvalgybos pareigūnų pranešimus;
4. Rengti ir teikti pasiūlymus, rekomendacijas bei konsultacijas žvalgybos institucijoms ir jas kontroliuojančioms valstybės institucijoms;
5. Vykdyti informacijos apie žmogaus teisių ir laisvių apsaugą žvalgybos institucijose ir Įstaigos veiklą sklaidą.

Toliau ataskaitoje aprašomos priemonės, pasirinktos minėtiems uždaviniams įgyvendinti, ir jų įgyvendinimo rezultatai.

## II. ŽVALGYBOS INSTITUCIJŲ VEIKLOS TEISĖTUMO PRIEŽIŪRA: PATIKRINIMAI, SKUNDŲ NAGRINĖJIMAS

### 1. Žvalgybos kontrolieriaus patikrinimai

2025 m. atlikti trys žvalgybos kontrolieriaus patikrinimai, kurių metu dėmesys skirtas žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos vertinimui:

- > Įvertinta, kaip žvalgybos institucijų veikloje laikomasi Žvalgybos įstatyme nustatyto žvalgybos institucijų veiklos teisėtumo principo tuo atveju, kai sankcionuojami žvalgybos veiksmai ir šių procedūrų atitiktis žmogaus teisių ir laisvių apsaugos standartams;
- > Tikrinta, ar (kaip) žvalgybos institucijos įgyvendino 2024 m. atlikto patikrinimo dėl žvalgybos institucijų vidaus kontrolės organizavimo, pateiktas rekomendacijas;
- > Vertinta Antrojo operatyvinių tarnybų departamento prie Krašto apsaugos ministerijos (toliau – AOTD) vidaus saugumo užtikrinimo atitiktis įstatymų ir kitų teisės aktų bei žmogaus teisių ir laisvių apsaugos reikalavimams pagal atskiras AOTD vidaus saugumo užtikrinimo sritis (personalo, infrastruktūros, informacijos ir AOTD veiklos (operacinio) saugumo).

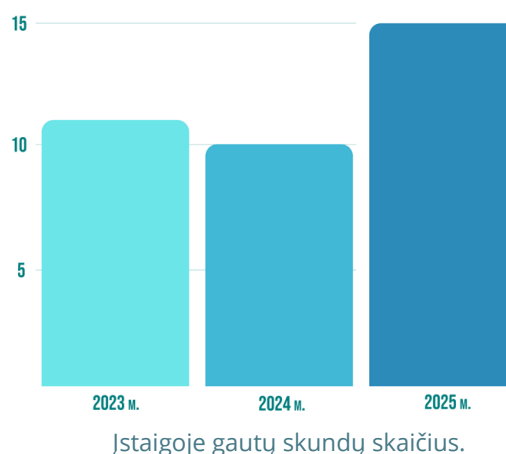
Siekdama prisidėti prie galimų žvalgybos institucijų veiklos rizikų mažinimo, susijusių su teisėtumu, pagrįstumu ir proporcingumu principų taikymu, Įstaiga planuoja ir toliau vykdyti prevencinio pobūdžio veiklas, plėtoti šviečiamąją veiklą bei, esant poreikiui, teikti rekomendacijas.

### 2. Asmenų skundų nagrinėjimas

Skundus dėl žvalgybos institucijų ir (ar) žvalgybos pareigūnų veiksmų, galimai pažeidžiančių žmogaus teises ar laisves vykdam žvalgybą ir kontržvalgybą, nagrinėja žvalgybos kontrolieriai.

Kaip ir 2023–2024 metais, 2025 metais Įstaiga nuosekliai stiprino žvalgybos institucijų veiklos teisėtumo priežiūrą, vertindama, kaip Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamentas (toliau – VSD) ir AOTD laikosi teisės aktų reikalavimų bei žmogaus teisių apsaugos standartų.

2025 metais Įstaiga gavo 15 skundų dėl galimo žvalgybos institucijų ir (ar) žvalgybos pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo viešojo administravimo srityje arba kitų galimai neteisėtų veiksmų, kuriais galėjo būti pažeistos žmogaus teisės ir laisvės, įskaitant asmens duomenų, tvarkomų nacionalinio saugumo ar gynybos tikslais, apsaugos reikalavimų nesilaikymą. Žemiau pateikiama 2023, 2024 ir 2025 metais gautų skundų lyginamoji statistika.



Palyginus 2023 m. (11 skundų), 2024 m. (10 skundų) ir 2025 m. (15 skundų) duomenis, matyti, kad gautų skundų skaičius didėja.

Iš 2025 metais gautų 15 skundų 2 skundai neatitiko skundams keliamų reikalavimų, 5 skundai neatitiko žvalgybos kontrolieriaus kompetencijos (iš jų 3 buvo susiję su kriminaline žvalgyba). Žvalgybos kontrolieriaus kompetenciją atitiko 8 skundai. Iš jų 2 skundus buvo atsisakyta nagrinėti, nes jie buvo nagrinėjami ar jau išnagrinėti teisme. 1 skundas buvo atsiimtas, nes tarpininkaujant žvalgybos kontrolieriui problema išsprendė.

Dėl 5 skundų **pradėti 4 tyrimai** (du skundai sujungti į vieną tyrimą):

- 2 skundai dėl tapataus objekto (susiję su asmens duomenų tvarkymo teisėtumu ir grėsmės valstybės saugumui įvertinimu) buvo sujungti į 1 tyrimą, kuris buvo nutrauktas, nes pradėtas teisminis nagrinėjimas;
- 1 skundą išnagrinėjus dėl Lietuvos Respublikos užsieniečių teisinės padėties įstatymo terminų pažeidimo, tyrimas nutrauktas pareiškėjui atsiėmus skundą;
- 1 skundas išnagrinėtas dėl asmens duomenų tvarkymo teisėtumo – skundas atmestas kaip nepagrįstas;
- 1 skundas išnagrinėtas dėl asmens duomenų ir kitos informacijos apie asmenį tvarkymo teisėtumo ir pagrįstumo – skundas atmestas kaip nepagrįstas.

Dar vienas tyrimas, pradėtas 2024 m. skundo pagrindu dėl galimai pažeistų teisių į asmens privatų gyvenimą, pratęstas iki Žvalgybos kontrolierių įstatymo ir Žvalgybos įstatymo pakeitimų priėmimo.

### 3. Esminės skundų nagrinėjimo tendencijos

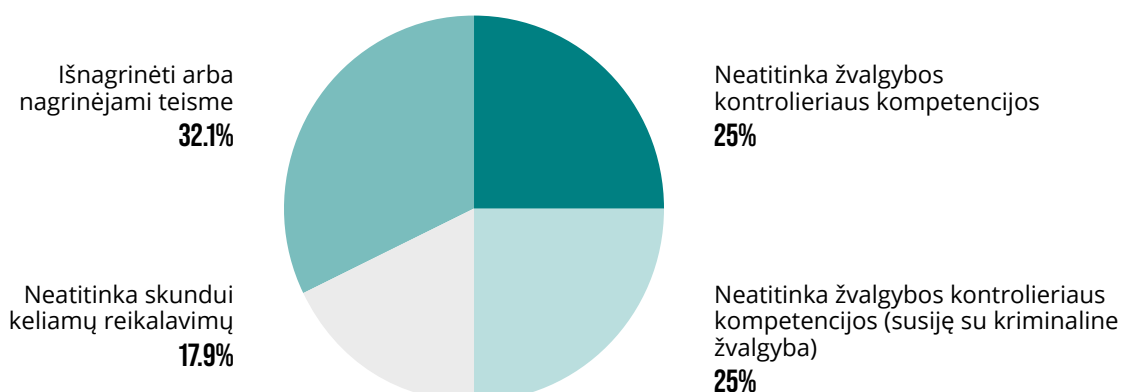
2025 metais pažymėtini atvejai, kai pareiškėjai skunduose prašė apginti galimai pažeistas teises ir laisves dėl asmens duomenų tvarkymo atitikties Lietuvos Respublikos asmens duomenų, tvarkomų nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas, bausmių vykdymo arba nacionalinio saugumo ar gynybos tikslais, teisinės apsaugos įstatyme įtvirtintiems principams. Taip pat buvo skundžiamasi žvalgybos institucijų veiksmais, atliekant grėsmių nacionaliniam saugumui vertinimą, kai galimai nebuvo laikomasi teisėtumo, tikslumo, pagrįstumo ir proporcingumo principų.

2025 metais buvo gauti 3 tokio pobūdžio skundai, kurių pagrindu pradėti tyrimai. Vienu atveju du atskiri skundai buvo sujungti į vieną tyrimą, kadangi jų aplinkybės buvo tapačios – susijusios su asmens duomenų tvarkymo teisėtumu ir grėsmių nacionaliniam saugumui vertinimu. Šis tyrimas buvo nutrauktas, paaiškėjus, kad nagrinėjamos aplinkybės tapo administracinio teismo ginčo dalyku.

Kitu atveju žvalgybos kontrolierius atliko tyrimą dėl pareiškėjo asmens duomenų tvarkymo teisėtumo, proporcingumo, tikslumo, pagrįstumo ir apibrėžtumo. Tyrimo metu nustatyta, kad asmens duomenų tvarkymas atitiko Žvalgybos įstatymo, Asmens duomenų, tvarkomų nacionalinio saugumo ar gynybos tikslais, teisinės apsaugos įstatymo ir kitų teisės aktų reikalavimus, todėl skundas buvo atmestas kaip nepagrįstas.

Kaip ir 2023–2024 metais, 2025 metais išliko tendencija pareiškėjams dėl galimai pažeistų žmogaus teisių ir laisvių tuo pačiu klausimu kreiptis tiek į Įstaigą, tiek į Regionų administracinį teismą. 2025 metais buvo fiksuoti 4 tokie atvejai, patenkantys į žvalgybos kontrolieriaus kompetenciją, tačiau, vadovaujantis Žvalgybos kontrolierių įstatymo nuostatomis, 2 skundai buvo nenagrinėti, o pagal kitus 2 skundus pradėti tyrimai buvo nutraukti.

Per 2023–2025 metų laikotarpį, Įstaigoje iš viso buvo gauti 36 skundai. Gautų skundų pagrindu buvo atlikti 8 tyrimai, iš kurių 1 tęsiamas. Žvalgybos kontrolieriaus kompetencijai nepriskirtinai pripažinti 14 skundų, iš kurių 7 buvo susiję su kriminaline žvalgyba. Taip pat 9 skundai buvo išnagrinėti ar nagrinėjami teisme. 5 atvejais nustatyta, kad skundai neatitiko teisės aktuose nustatytų reikalavimų. Žemiau pateikiama 2023–2025 metais priimtų sprendimų atsisakyti nagrinėti skundus išraiška procentais pagal kategorijas.



### III. TEISĖKŪRA

Žvalgybos institucijų veiklos priežiūra, kaip demokratinės valstybės valdymo dalis, reikalauja aiškaus ir nuoseklaus teisinio reguliavimo. Vykdydamas žvalgybos institucijų veiklos kontrolę ir vertindamas jų veiklos atitiktį teisės aktams bei asmens teisių ir laisvių apsaugos reikalavimams, žvalgybos kontrolierius nustatė galiojančio teisinio reguliavimo trūkumus ir jo taikymo praktikoje kylančius neaiškumus.

Įstaiga parengė ir Lietuvos Respublikos Seimui pateikė pasiūlymus dėl žvalgybos institucijų veiklą ir jų priežiūrą reglamentuojančių teisės aktų pakeitimų. 2025 m. gegužės 13 d. Seime įregistruotas Žvalgybos kontrolierių įstatymo projektas ir jį lydintys įstatymų projektai XVP-422–XVP-424<sup>1</sup>. 2025 m. gruodžio 17 d. Seimas pritarė įregistruotiems teisės aktų projektams ir nutarė juos svarstyti Nacionalinio saugumo ir gynybos komitete, Žmogaus teisių komitete bei Teisės ir teisėtvarkos komitete 2026 m. Seimo pavasario sesijoje.

Siūlomais teisės aktų pakeitimais numatoma patikslinti žvalgybos kontrolieriaus įgaliojimus atliekant žvalgybos institucijų veiklos priežiūrą, pašalinti esamus teisinio reguliavimo neaiškumus ir užkirsti kelią skirtingam teisės aktų nuostatų interpretavimui praktikoje.

2025 m. Įstaigoje buvo priimti vidaus teisės aktai, kuriais siekta sustiprinti veiklos reglamentavimą ir institucinio saugumo užtikrinimą. Šiuo tikslu patvirtinti Įstaigos darbuotojų vykimo į užsienio valstybes ar teritorijas, į kurias draudžiama vykti ne darbo tikslais, bei vykimo į užsienio valstybes ar teritorijas, į kurias nerekomenduojama vykti ne darbo tikslais, tvarkos aprašai. Patvirtinta Dirbtinio intelekto programų ir įrankių naudojimo tvarka, reglamentuojanti dirbtinio intelekto naudojimo tikslus, taip prisidedant prie veiklos efektyvumo, atitikties ir modernizavimo. Taip pat priimti kiti Įstaigos veiklą reglamentuojantys teisės aktai bei jų pakeitimai.

1 Žvalgybos kontrolierių įstatymo Nr. XIV-868 2, 3, 4, 5, 11, 12, 19, 25 ir 26 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/216597002fd911f09cbcab0ff4d74843?jfwid=-j99h4nnqj>



## IV. VIEŠOJI KOMUNIKACIJA IR PUBLIKACIJOS

Plėtodama ryšius su visuomene, 2025 m. Įstaiga aktualią informaciją apie savo veiklą ir žvalgybos kontrolieriaus susitikimus bei dalyvavimą renginiuose skelbė oficialioje interneto svetainėje <https://www.zki.lt>, Įstaigos administruojamuose socialiniuose tinkluose bei publikuodama pranešimus spaudai ir teikdama komentarus žiniasklaidos priemonėms.

2025 metais Lietuvos žiniasklaida skyrė dėmesio Įstaigos ir žvalgybos kontrolieriaus veiklai. Daugiausia dėmesio buvo skirta:

- pristatytam antrajam metiniam žvalgybos institucijų veiklos teisėtumo ir atitikties žmogaus teisių ir laisvių apsaugos reikalavimams vertinimui bei Įstaigos veiklos ataskaitai;
- žvalgybos kontrolieriaus parengtiems teisėkūros pasiūlymams Seimui, kuriais siekiama stiprinti žvalgybos institucijų priežiūrą, mažinti teisinio reguliavimo spragas ir aiškiau apibrėžti žvalgybos kontrolierių įgaliojimus;
- žvalgybos kontrolieriaus patikrinimo dėl žvalgybos institucijų veiksmų teisėtumo ir žmogaus teisių bei laisvių apsaugos reikalavimų laikymosi Lietuvos Respublikos Prezidento, Europos Parlamento ir Seimo rinkimų kampanijų metu rezultatams.

Žiniasklaidoje buvo akcentuojamas žvalgybos kontrolierių vaidmuo užtikrinant demokratinę žvalgybos institucijų priežiūrą, institucijos nepriklausomumas bei praktiniai kontrolės įgyvendinimo iššūkiai, kylantys derinant nacionalinio saugumo interesus su žmogaus teisių ir laisvių apsaugos reikalavimais.

Žvalgybos kontrolierių įstaigos darbuotojai parengė Ženevos saugumo sektoriaus valdymo centro (DCAF) studijos „Intelligence Oversight in the Euro-Atlantic Area: Extending to Law Enforcement Functions“ dalį *Lithuanian case study: Intelligence oversight*<sup>2</sup>. Ši studija skirta analizuoti demokratinio žvalgybos institucijų valdymo ir priežiūros modelius, ypatingą dėmesį skiriant toms žvalgybos struktūroms, kurios turi teisėsaugos funkcijų ar su jomis persidengiančius įgaliojimus. Joje pateikiamas analitinis ir lyginamasis pagrindas, leidžiantis įvertinti, kaip Euroatlantinėje erdvėje užtikrinama žvalgybos veiklos atskaitomybė, teisėtumas ir žmogaus teisių apsauga per daugiasluoksnius parlamentinius, vykdomuosius, teisminius ir nepriklausomus priežiūros mecha-

nizmus. Studija skirta politikos formuotojams, parlamentams, priežiūros institucijoms, akademinėi bendruomenei ir praktikams, siekiantiems geriau suprasti žvalgybos ir teisėsaugos įgaliojimų sąveiką, identifikuoti gerąsias praktikas bei stiprinti teisės viršenybės, skaidrumo ir visuomenės pasitikėjimo principus nacionalinio saugumo srityje.

Lietuvoje, kaip ir kitose demokratinėse valstybėse, žvalgybos veikla prižiūrima taikant daugiasluoksnią priežiūros sistemą. Nepriklausoma išorinė priežiūra, kurią vykdo žvalgybos kontrolieriai, yra savarankiškas ir papildomas kontrolės lygmuo, veikiantis greta kitų VSD ir AOTD veiklos priežiūros mechanizmų. Esminę reikšmę šioje sistemoje turi Seimo vykdomos parlamentinės priežiūros ir žvalgybos kontrolierių institucijos veiklos tarpusavio papildomumas, kartu užtikrinant aiškų šių institucijų kompetencijų atribojimą bei funkcinį ir institucinį nepriklausomumą.

Parlamentinė priežiūra orientuota į strategines, politines ir struktūrines žvalgybos institucijų atskaitomybės užtikrinimą, o nepriklausoma priežiūros institucija vykdo žvalgybos institucijų veiklos teisėtumo ir atitikties žmogaus teisių bei pagrindinių laisvių apsaugos standartams vertinimą, nagrinėdama skundus, atlikdama patikrinimus ir analizuodama vidaus procedūras bei praktikas. Tokia dviejų lygių priežiūros sistema, grindžiama politinės atskaitomybės ir teisinės, į žmogaus teisių apsaugą orientuotos kontrolės deriniu, laikoma gera praktika NATO ir Europos Sąjungos valstybėse. Tačiau šios sistemos veiksmingumas priklauso ne tik nuo teisės aktuose nustatytų formalinių įgaliojimų, bet ir nuo aiškaus institucinių kompetencijų pasidalijimo, realios priegios prie reikalingos informacijos, pakankamų institucinių gebėjimų bei nuoseklios ir brandžios priežiūros kultūros.

2 Statkus Nortautas, Tekorius Andrius. Lithuanian case study: Intelligence oversight. Intelligence Oversight in the Euro-Atlantic Area: Extending to Law Enforcement Functions (2026). Prieiga per internetą: [https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/DCAF\\_NPA\\_intelligenceoversightStudy.pdf](https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/DCAF_NPA_intelligenceoversightStudy.pdf)

## V. BENDRADARBIAVIMAS SU VALSTYBĖS INSTITUCIJOMIS

### 1. Tarpinstituciniai susitikimai

2025 m. Įstaiga vykdė aktyvią veiklą dalyvaudama teminiuose renginiuose ir darbo susitikimuose, kuriuose buvo nagrinėjami žvalgybos veiklos kontrolės, žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos klausimai. Šia veikla siekta plėtoti sistemingą tarpinstitucinį bendradarbiavimą ir skatinti nuoseklų valstybės institucijų požiūrį į žvalgybos institucijų veiklos atitiktį teisės aktų reikalavimams.

Susitikimų ir diskusijų metu daugiausia dėmesio skirta galiojančio žvalgybos veiklos teisinio reguliavimo taikymo praktikai, jo pakankamumui ir tobulinimo galimybėms, siekiant užtikrinti, kad žvalgybos institucijų veikla būtų vykdoma laikantis teisėtumo, pagrįstumo ir proporcingumo principų bei tinkamai apsaugant asmens teises ir laisves.

2025 m. žvalgybos kontrolierius ir kiti Įstaigos atstovai dalyvavo Seimo Kriminalinės žvalgybos parlamentinės kontrolės komisijos posėdyje bei susitiko su Lietuvos Aukščiausiojo Teismo pirmininke, Vidaus reikalų, Krašto apsaugos ir Teisingumo ministrais, Advokatų tarybos pirmininku, Krašto apsaugos ministerijos Generaliniu inspektoriumi.

Taip pat buvo palaikomas nuolatinis bendradarbiavimas su Lietuvos Respublikos Prezidentūra, Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarija, Seimo kontrolierių įstaiga, Valstybine duomenų apsaugos inspekcija, Generaline prokuratūra ir Nacionaliniu krizių valdymo centru. Šių susitikimų metu aptarti žvalgybos institucijų priežiūros modeliai, institucijų kompetencijų ribos, keitimasis gerąja praktika bei teiktos konsultacijos Įstaigos kompetencijai priskirtais klausimais.

Diskusijose su aukščiau paminėtomis institucijomis aptarta teisinės žvalgybos institucijų priežiūros stiprinimo svarba, siekiant užtikrinti teisėtą, pagrįstą ir proporcingą žvalgybos priemonių taikymą, akcentuota būtinybė sistemiskai vertinti ir, esant poreikiui, tikslinti žvalgybos veiklą reglamentuojančias teisės normas, siekiant aiškesnio teisinio reguliavimo, didesnio skaidrumo ir efektyvesnės žmogaus teisių apsaugos užtikrinimo.

2026 metais planuojama susitikti su pilietinės visuomenės, nevyriausybinų organizacijų, veikiančių srityse, susijusiose su žmogaus teisių ir laisvių užtikrinimu, atstovais. Susitikimai su universitetais, nevyriausybiniomis organizacijomis ir asociacijomis žvalgybos kontrolieriui yra svarbūs, nes jie leidžia papildyti institucinę priežiūrą nepriklausomu, žmogaus teisių perspektyva grįstu, vertinimu. Nevyriausybinių organizacijų, ekspertinės asociacijos dažnai identifikuoja sisteminės

problemas, atkreipia dėmesį į proporcingumo ir privatumo klausimus bei pateikia ekspertines įžvalgas, kurios gali sustiprinti priežiūros kokybę.

Be to, dialogas su pilietine visuomene stiprina viešą pasitikėjimą žvalgybos priežiūros institucija ir rodo, kad žvalgybos kontrolė nėra uždara, o veikia skaidrumo ir atskaitomybės principais. Tai ypač svarbu srityje, kur dėl veiklos slaptumo visuomenės pasitikėjimas yra jautrus ir lengvai pažeidžiamas.

### 2. Konsultacijos ir išvadų teikimas

#### 2.1. Konsultacijos dėl Lietuvos Respublikos vadovybės apsaugos tarnybos įstatymo

Įstaiga raštu teikė nuomonę Lietuvos Respublikos vadovybės apsaugos tarnybai dėl Lietuvos Respublikos vadovybės apsaugos įstatymo Nr. IX-1183 pakeitimo ir šio įstatymo papildymo įstatymo projekto nuostatomis dėl galimybės Lietuvos Respublikos vadovybės apsaugos tarnybai savo veikloje taikyti kontržvalgybos priemones.

Kontržvalgybinių priemonių taikymas yra itin svarbus siekiant užtikrinti nacionalinį saugumą bei efektyvią už saugumą atsakingų institucijų veiklą. NATO ir Europos Sąjungos (ES) šalyse labai svarbių asmenų apsaugos tarnybos savo veikloje derina tiek teisėsaugos, tiek žvalgybos funkcijas. Nors pagrindinis tokių tarnybų tikslas yra fizinė asmenų apsauga, pastaruoju metu vis daugiau dėmesio skiriama žvalgybos informacijos rinkimui, grėsmių vertinimui bei prevencijai. Dėl šios priežasties teisėsaugos ir žvalgybos funkcijų integracija vienoje institucijoje yra galima – svarbių asmenų apsaugos tarnybų veikla turi būti orientuota ne tik į tiesioginį reagavimą, bet ir į grėsmių vertinimą bei prevenciją, siekiant užtikrinti saugią aplinką saugomiems asmenims.

#### 2.2. Nuomonė dėl Lietuvos Respublikos poligrafo naudojimo įstatymo

Įstaiga Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komitetui pateikė nuomonę dėl rengiamo Lietuvos Respublikos poligrafo naudojimo įstatymo (toliau – Poligrafo naudojimo įstatymas) pakeitimo projekto<sup>3</sup>, siūlydama patikslinti formuluotes, kad būtų užtikrinta asmenų teisė į nediskriminaciją. Taip pat Seimo nariams pasiūlyta Poligrafo naudojimo įstatyme numatyti galimybę paslapčių subjekto vadovui, gavus asmens patikimumą tikrinančios žvalgybos institucijos neigiamą asmens patikrinimo išvadą, kreiptis į žvalgybos kontrolierių dėl papildomos nepriklausomos peržiūros. Siekiant teisinio aiškumo, rekomenduota suderinti Poligrafo naudojimo įstatymo ir Valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymo nuostatas.

3 Poligrafo naudojimo įstatymo Nr. VIII-1906 2, 4, 5, 7, 8, 9 ir 10 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/1bdedd404a8d11f0a19dcea0bcc863ad?positionInSearchResults=1&searchModelUUID=06a1f350-4332-4442-bd54-0bd232b217f7>

### 2.3. Išvada Dėl Lietuvos Respublikos žvalgybos įstatymo

Tarpinstitucinio derinimo metu Įstaiga Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijai raštu pateikė išvadą dėl Žvalgybos įstatymo pakeitimo ir papildymo projekto<sup>4</sup>, kurioje pažymėjo, kad siūlomais pakeitimais išplečiama žvalgybos sąvoka ir reikšmingai praplečiamos žvalgybos institucijų teisės, todėl būtina užtikrinti nuoseklią, realią ir efektyvią nepriklausomą žvalgybos institucijų veiklos teisėtumo bei atitikties žmogaus teisių ir laisvių apsaugos reikalavimams priežiūrą. Įstaiga atkreipė dėmesį, kad dėl neišspręstos Lietuvos Respublikos žvalgybos įstatymo ir Lietuvos Respublikos žvalgybos kontrolierių įstatymo kolizijos ir skirtingai interpretuojamų kitų teisės aktų nuostatų Įstaiga neturi pakankamų teisinių priemonių užtikrinti efektyvią atitikties žmogaus teisių ir laisvių apsaugos reikalavimams priežiūrą.

### 2.4. Konsultacijos dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso papildymo

Įstaiga Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijai suteikė konsultaciją dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso papildymo nauju straipsniu, numatančiu atsakomybę už sabotažą ir diversiją, projekto. Kadangi sabotažas ir diversija yra skirtingos nusikalstamos veikos, Įstaigos atstovai pasiūlė numatyti atsakomybę už šias veikas atskiruose Baudžiamojo kodekso straipsniuose.



4 Lietuvos Respublikos žvalgybos įstatymo Nr. VIII-1861 2, 5, 7, 9, 11, 13, 14, 18, 19, 24, 29, 33, 40, 43, 45, 49, 50, 55, 57, 60, 64, 64-1, 69, 70 ir 71 straipsnių pakeitimo ir papildymo 3 priedu įstatymo projektas. Priega per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/02f44b60d75211f0948bfb5fa1e0c51b?jfwid=-137a0q8qto>

## VI. TARPTAUTINIS BENDRADARBIAVIMAS

Siekdama perimti tarptautinę patirtį, Įstaiga ypatingą dėmesį skyrė tarptautiniam bendradarbiavimui. Ši veiklos kryptis apima ryšių palaikymą su kitų valstybių žvalgybos ir saugumo tarnybų priežiūros institucijomis, dalyvavimą tarptautiniuose renginiuose bei keitimąsi gerąja praktika, aptariant aktualius žmogaus teisių ir laisvių apsaugos žvalgybos veikloje klausimus.

### 1. Europos Tarybos dirbtuvės

Šios veiklos kontekste 2025 m. gegužės 19–20 d. Įstaigos atstovas dalyvavo vizite Briuselyje (Belgijos Karalystė), kur Europos Taryba kartu su Europos žvalgybos priežiūros organizacijų tinklu ir nepriklausoma ekspertine Vokietijos nevyriausybinė organizacija „Interface-I“ organizavo nepriklausomų žvalgybos institucijų priežiūros institucijų dirbtuves. Dirbtuvių metu buvo nagrinėjama, kaip Europos Tarybos valstybėse narėse reglamentuojama ir vykdoma nacionalinio saugumo ir žvalgybos institucijų komerciniais pagrindais įsigyjamų duomenų priežiūra.

Renginyje dalyvavo Europos Tarybos generalinio sekretoriato, jos valstybių narių žvalgybos institucijų priežiūros įstaigų atstovai bei organizacijos „Interface-I“ ekspertai; iš viso buvo atstovaujama 21 Europos Tarybos valstybei.

Diskusijų metu aptarti saugumo ir žvalgybos tarnybų komerciniais pagrindais įsigyjamų duomenų, įskaitant asmens duomenis, tvarkymo ir priežiūros teisinio reguliavimo panašumai ir skirtumai, taikomi priežiūros metodai, praktiniai iššūkiai bei išmoktos pamokos, taip pat pasidalyta gerąja praktika.

Renginio metu taip pat buvo pristatytas Lietuvos Respublikos teisinis reguliavimas, taikomas žvalgybos institucijoms įsigyjant duomenis, šių duomenų, įskaitant asmens duomenis, priežiūros ir kontrolės sistema bei Lietuvos Respublikos žvalgybos kontrolierių įstaigos veikla.

### 2. Konsultacijos su Ukrainos Aukščiausios Rados atstovais

Tęsiant tarptautinio bendradarbiavimo veiklas, 2025 m. birželio 24–25 d. žvalgybos kontrolierius dalyvavo Ženevos saugumo sektoriaus valdymo centro (DCAF) organizuotose konsultacijose su Ukrainos Aukščiausiosios Rados atstovais. Konsultacijos buvo skirtos šaunamųjų ginklų apyvartos teisinio reguliavimo ir žvalgybos sektoriaus priežiūros klausimams, kurie yra reikšmingi Ukrainos integracijos į Europos Sąjungą kontekste.

Konsultacijų metu nepriklausomų žvalgybos institucijų priežiūros srityje veikiančių ekspertinių institucijų atstovai iš Lietuvos ir Norvegijos pristatė savo šalių patirtį, susijusią su priežiūros

mechanizmų taikymu, siekiant užtikrinti demokratinę ir efektyvią žvalgybos institucijų veiklos kontrolę. Taip pat Slovėnijos nepriklausomas ekspertas kartu su DCAF specialistais pasidalijo įžvalgomis apie žvalgybos sistemas, apimančias teisėsaugos funkcijas, aptardami tokių modelių privalumus ir galimus iššūkius.

Diskusijose su Ukrainos parlamento nariais ir tarptautiniais ekspertais buvo nagrinėtas parlamentinės priežiūros vaidmuo saugumo ir teisėsaugos srityse, žvalgybos tarnybų priežiūros mechanizmų taikymas demokratinėse valstybėse, Europos Sąjungos šalių patirtis įgyvendinant šaunamųjų ginklų direktyvos nuostatas bei Ukrainos nacionalinio teisinio reguliavimo atitiktis Europos Sąjungos standartams.

### 3. Europos žvalgybos priežiūros institucijų konferencija

Tęsiant tarptautinio bendradarbiavimo veiklas, 2025 m. lapkričio 5–6 d. Ciuriche (Šveicarijos Konfederacija) vyko Europos žvalgybos priežiūros institucijų konferencija (*European Intelligence Oversight Conference – EIOC*), kurioje dalyvavo žvalgybos kontrolierius ir Įstaigos atstovai. Įstaigos atstovai pasidalijo Lietuvos patirtimi ir vykstančiais pokyčiais, siekiant stiprinti išorinės žvalgybos veiklos priežiūros modelį. Pristatyme atkreiptas dėmesys į veiksmingai priežiūrai svarbų nuoseklų žvalgybos veiklos procesų supratimą ir dialogu grindžiamą institucijų bendradarbiavimą. Taip pat pažymėta, jog Įstaigos veikla orientuota į konstruktyvų bendradarbiavimą su žvalgybos institucijomis, prisidedant prie žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos stiprinimo per aiškinamąją ir prevencinę veiklą.

Konferencijos metu Europos valstybių žvalgybos veiklos priežiūros institucijų atstovai dalijosi patirtimi, aptarė praktinius iššūkius ir sėkmingus sprendimus, taip pat diskutavo apie dirbtinio intelekto taikymo poveikį žmogaus teisėms ir žvalgybos veiklos priežiūrai bei išorinės nepriklausomos priežiūros reikšmę žvalgybos tarnybų veiklos skaidrumui ir atskaitomybei užtikrinti.

Konferencijos paraštėse Įstaigos atstovai susitiko su Nyderlandų nepriklausomos žvalgybos ir saugumo tarnybų priežiūros institucijos – Žvalgybos ir saugumo tarnybų priežiūros komisijos (*Commissie van Toezicht op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten – CTIVD*) – atstovais. Susitikimo metu aptartas Nyderlanduose taikomas žvalgybos tarnybų priežiūros modelis, pagal kurį CTIVD vykdo civilinės (*Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst – AIVD*) ir karinės (*Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst – MIVD*) žvalgybos tarnybų veiklos atitiktis įstatymams priežiūrai. Taip pat pristatytas politinis sutarimas sujungti Tyrimų įgaliojimų

valdybą (*Toetsingscommissie Inzet Bevoegdheden – TIB*), vykdančią išankstinį žvalgybos veiksmų sankcionavimą, ir CTIVD į vieną instituciją, kuri užtikrintų integruotą (*end-to-end*) žvalgybos veiklos teisėtumo priežiūrą ir kontrolę.

Taip pat buvo pasikeista informacija su Bulgarijos Nacionalinio specialiųjų žvalgybos priemonių kontrolės biuro (*National Special Intelligence Devices Control Bureau – NSIDCB*) atstovais. NSIDCB yra atsakingas už visų Bulgarijos žvalgybos, saugumo ir kriminalinės žvalgybos institucijų naudojamų techninių žvalgybos priemonių teisėtumo priežiūrą. Susitikimo metu aptarta Biuro institucinė struktūra, pagal kurią darbuotojai nėra specializuojami pagal žvalgybos ar kriminalinės žvalgybos veiklos kryptis, taip pat Biuro vadovybės skyrimo tvarka ir darbuotojų profesinė patirtis techninės žvalgybos padaliniuose.

#### 4. Patirties mainai ir bendradarbiavimas su užsienio institucijomis

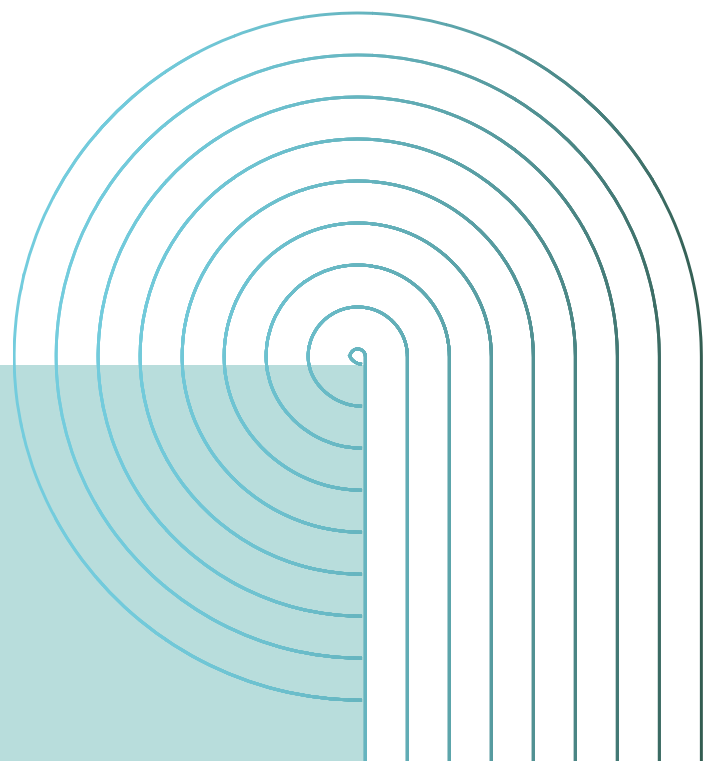
2025 m. balandžio mėn. įvyko susitikimas su Ukrainos pareigūnų delegacija, kurią sudarė Ukrainos Aukščiausiosios Rados nariai, Generalinės prokuratūros, Vidaus reikalų ministerijos, Nacionalinės policijos kriminalinės paieškos departamento bei Europos Sąjungos patariamąsios misijos civilinio saugumo sektoriaus reformos srityje (EUAM) atstovai. Vizitas Lietuvoje buvo skirtas aptarti Ukrainos Visapusiško teisėsaugos sektoriaus reformos strateginio plano įgyvendinimą 2023–2027 m., siekiant įdiegti ES standartus skaidrumo, efektyvumo ir gero valdymo srityse. Žvalgybos kontrolierius delegacijos nariams pristatė Lietuvos žvalgybos institucijų priežiūros sistemą, Įstaigos funkcijas, vykdomos priežiūros ciklą bei išmoktas pamokas, atsakė į delegacijos klausimus ir pasidalino Lietuvos patirtimi.

2025 m. gegužės mėn. žvalgybos kontrolierius susitiko su Suomijos Parlamento Žvalgybos priežiūros komiteto pirmininku Mats Löfström ir Suomijos Žvalgybos ombudsmenu Kimmo Hakonen. Susitikimo metu aptartos dvišalio ir regioninio

bendradarbiavimo plėtros galimybės, žvalgybos institucijų priežiūros aktualijos ir iššūkiai, su kuriais susiduriama vykdamas išorinės žvalgybos institucijų veiklos priežiūrą. Suomijos kolegoms buvo pristatytas Lietuvos žvalgybos institucijų koordinavimo ir kontrolės sistemą, praėjusiais metais vykdytų ir šiais metais vykdomų žvalgybos institucijų veiklos teisėtumo patikrinimų temas bei išmoktas pamokas. Taip pat buvo išreikštas palaikymas Suomijos iniciatyvai plėsti šiaurės šalių institucijų, prižiūrinčių žvalgybos ir saugumo institucijų veiklą, formatą, įtraukiant ir Baltijos šalis.

2025 m. rugsėjo mėn. įvyko Įstaigos atstovų susitikimas su Kanados Nacionalinio saugumo ir žvalgybos priežiūros agentūros (NSIRA) sekretoriato atstovais. Susitikimo metu žvalgybos kontrolierius pristatė Lietuvos žvalgybos institucijų priežiūrą ir kontrolę vykdančių institucijų įgaliojimus, Įstaigos funkcijas, vykdomos priežiūros ciklą bei išmoktas pamokas. NSIRA atstovai pristatė agentūros įgaliojimus, teisinį reglamentavimą ir priežiūros procesus, paaiškino, kaip prižiūri Kanados nacionalinio saugumo ir žvalgybos veiklą ir tiria visuomenės atstovų skundus, užtikrindami, kad į juos būtų reaguojama nuosekliai, sąžiningai ir savalaikiai.

Tokie susitikimai atspindi Įstaigos nuoseklių įsipareigojimą stiprinti tarptautinį bendradarbiavimą ir ryšius su žvalgybos priežiūros institucijomis, kas leidžia keistis gerąja patirtimi ir kurti skaidrią, efektyvią bei profesionalią žvalgybos institucijų priežiūros praktiką.



## VII. MOKYMAI

Įstaigos darbuotojai dalyvavo AOTD ir VSD žvalgybos pareigūnų pirminio rengimo mokymuose. Jų metu Įstaigos atstovai skaitė pranešimus, kuriuose buvo išsamiai pristatyti žvalgybos veiklos teisinio reglamentavimo pagrindai, teisėtumo, pagrįstumo ir proporcingumo principų taikymas, asmens duomenų apsaugos reikalavimai bei žvalgybos institucijų priežiūros ir kontrolės sistemos Lietuvoje paskirtis ir veikimo ypatumai, išsamiai atsakė į žvalgybos pareigūnų klausimus.

## VIII. PERSONALAS IR FINANSAI

2025 metų pabaigoje Įstaigoje dirbo 11 darbuotojų, įskaitant žvalgybos kontrolierių. 2025 m. prie komandos prisijungė 2 nauji darbuotojai. Tai atspindi nuoseklų Įstaigos pajėgumų stiprinimą ir augančias veiklos apimtis.

Įstaiga nuosekliai įgyvendina žmogiškųjų išteklių politiką, kurioje pagrindinis dėmesys skiriamas darbuotojų kompetencijų stiprinimui, profesiniam tobulėjimui ir motyvacijos skatinimui. Suprasdama, kad kvalifikuoti, inovatyvūs ir nuolat tobulėjantys darbuotojai yra pagrindinis institucijos efektyvios veiklos veiksnys, Įstaiga aktyviai organizuoja įvairius mokymus ir profesinio tobulėjimo veiklas.

2025 m. Įstaigos darbuotojai dalyvavo mokymuose personalo valdymo, informacinių sistemų administravimo, psichologinio smurto preven-

Taip pat Įstaigos atstovai dalyvavo Nacionalinės teismų administracijos organizuotuose mokymuose Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjams. Šių mokymų metu buvo pristatyta informacija apie žvalgybos vykdymo būdus ir formas, jų taikymo teisinį pagrindą, galiojantį įstatyminių reguliavimų bei žvalgybos veiklos priežiūros ir kontrolės mechanizmų vietą bendroje teisinėje sistemoje bei aptarė teismų sankcionuojamų veiksmų teisėtumo, būtinumo ir proporcingumo bei teisinio ir faktinio pagrindo pakankamumo aspektus.

cijos, asmens duomenų tvarkymo ir dokumentų administravimo temomis. Taip pat buvo organizuoti vidiniai mokymai Įstaigos darbuotojams asmens duomenų apsaugos ir psichologinio smurto prevencijos temomis. Šios veiklos sustiprino vidines kompetencijas, užtikrino vieningą organizacinę praktiką ir padidino darbuotojų gebėjimą teikti kokybišką paramą žvalgybos kontrolieriui.

2025 m. Įstaigai valstybės biudžete programai „Žvalgybos institucijų veiklos teisėtumo užtikrinimas“ vykdyti buvo skirta 540 tūkst. eurų, iš jų – 435 tūkst. eurų darbo užmokesčiui. Per metus panaudota 470,2 tūkst. eurų asignavimų, iš jų – 367,3 tūkst. eurų darbo užmokesčiui. Atskaitiniu laikotarpiu Įstaiga įsigijo ilgalaikio materialiojo turto už 4,6 tūkst. eurų. Prekių ir paslaugų išlaidos sudarė 92,5 tūkst. eurų.



## IX. KIBERNETINIS SAUGUMAS IR ĮSLAPTINTOS INFORMACIJOS APSAUGA

Atsižvelgdama į vykdomų funkcijų pobūdį ir tvarkomos informacijos jautrumą nacionalinio saugumo kontekste, Įstaiga prioritetą teikia kibernetinio saugumo stiprinimui ir įslaptintos informacijos apsaugai, siekdama užtikrinti patikimą informacijos apsaugą ir institucinių funkcijų tęstinumą.

2025 m. Įstaiga buvo įtraukta į kibernetinio saugumo subjektų registrą. Visi į Kibernetinio saugumo subjektų registrą įtraukti subjektai privalo laikytis Kibernetinio saugumo įstatyme ir jo poįstatyminiuose teisės aktuose nustatytų reikalavimų.

Atsižvelgiant į tai, Įstaigoje buvo pradėtas nuoseklus Kibernetinio saugumo įstatymo reikalavimų įgyvendinimo procesas. Atliktas pirminis esamų organizacinių ir techninių kibernetinio saugumo priemonių vertinimas, identifikuojant atitikties spragas ir prioritetines tobulinimo sritis.

Numatyta, kad tolimesniu laikotarpiu bus įgyvendinamas Kibernetinio saugumo įstatymo reikalavimų įgyvendinimo planas, apimantis organizacines, procesines ir technines priemones, siekiant užtikrinti visapusišką atitiktį teisės aktų nustatytais terminais.

Įstaiga nuosekliai stiprino fizinę saugą, siekdama užtikrinti tinkamą įslaptintos informacijos apsaugą. 2025 m. darbui su įslaptinta informacija buvo pritaikytos papildomos patalpos – jose įrengtos vaizdo stebėjimo, apsauginės signalizacijos ir įeigos kontrolės sistemos, taip pat įrengtos ergonomiškos darbo vietos, sudarančios sąlygas saugiam ir efektyviam darbuotojų darbui.

Įstaiga turi galiojančius leidimus, patvirtinančius, kad visos darbai su įslaptinta informacija naudojamoms patalpoms atitinka 2018 m. rugpjūčio 13 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo Nr. 820 reikalavimus, keliamus patalpoms, kuriose saugoma ir dirbama su įslaptinta informacija.

### ATASKAITINIŲ LAIKOTARPIŲ PAGRINDINIS DĖMESYS SKIRTAS:

- Kibernetinio saugumo valdysenos ir atsakomybės modelio peržiūrai ir stiprinimui;
- Rizikos ir incidentų valdymo procesų įvertinimui;
- Užtikrinti teisės aktuose nustatytų terminų laikymąsi.





LIETUVOS RESPUBLIKOS  
ŽVALGYBOS KONTROLIERIŲ ĮSTAIGA